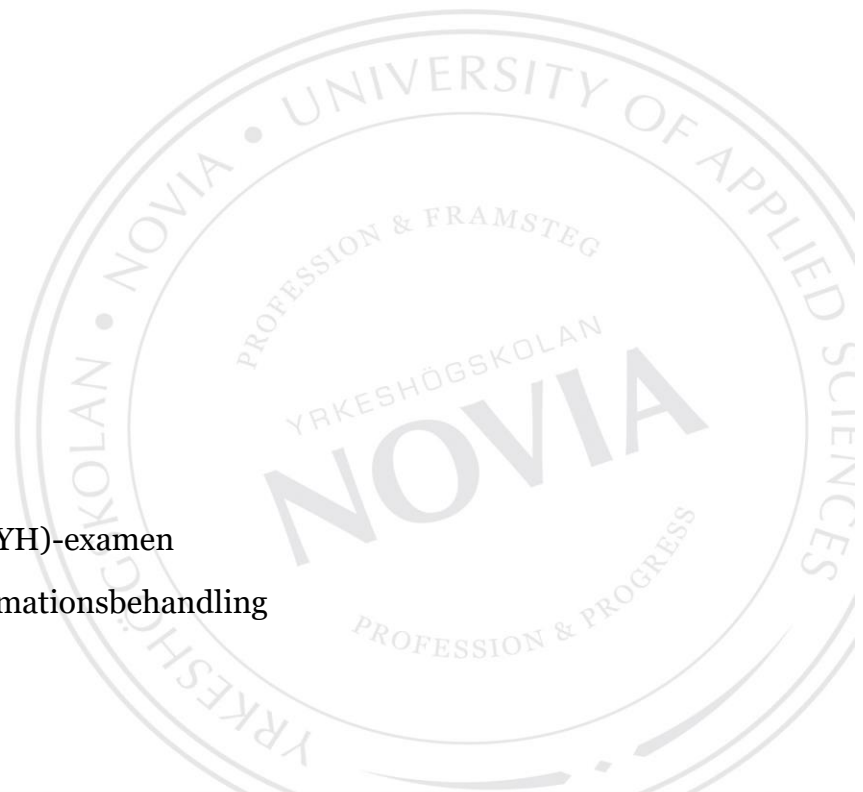

Banker och banktjänster i Finland

En undersökning om banktjänster samt en redogörelse för hur bankernas verksamhet har förändrats genom åren

Fredrika Gustafsson

Examensarbete för Tradenom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet i Informationsbehandling
Raseborg 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Fredrika Gustafsson

Utbildningsprogram och ort: Informationsbehandling, Raseborg

Handledare: Rolf Gammals

Titel: Banker och banktjänster i Finland – En undersökning om banktjänster samt en redogörelse för hur bankernas verksamhet har förändrats genom åren

Datum 11.03.2016

Sidantal 59

Bilagor 1

Abstrakt

Bankernas verksamhet är relativt okända i dagens läge, vi vet att de finns men tänker egentligen aldrig på vad deras uppgift i samhället är. Det har skett en stor förändring inom bankvärlden, kontanter har bytts ut mot kort och det personliga bankbesöket har bytts ut mot en nätbank.

I mitt examensarbete beskriver jag bankväsendets historia i Finland under 1800- och 1900-talet, samt hur det ser ut i dagens Finland. I mitt arbete utför jag även en undersökning i form av en enkät på nätet, för att ta reda på användningen av banktjänster hos dagens unga finländare. 485 deltagare har deltagit i min enkät, och med hjälp av dessa resultat analyserar och jämför jag med tidigare användning av banktjänster, och kommer fram till en slutsats.

I resultatet av undersökningen kommer det inte helt otippat fram att de flesta använder sig av kort istället för kontanter, besöker inte bankkontoret lika ofta som förr och att de använder sig allt mer av nätbanken. I undersökningen tas det även upp vilka banker informanterna använder sig av, om de använder sig av flera banker än en och isåfall vilken. Många av svaren är vad man kunde förvänta sig, medan några av dem även är överraskande.

Arbetet kan vara av intresse då man t.ex. allmänt behöver information om bankväsendets historia i Finland, eller om användningen av banktjänster.

Språk: Svenska

Nyckelord: enkät, bank, banktjänster, ekonomi, historia

BACHELOR'S THESIS

Author: Fredrika Gustafsson

Degree Programme: Business Information Technology, Raseborg

Supervisors: Rolf Gammals

Title: Banks and Banking Services in Finland – A Research on Banking Services and a Report on How the Banking Operations Have changed over the Years

Date 11.03.2016

Number of pages 59

Appendices 1

Summary

The operations of the banks are relatively unknown in today's world, we know they exist but we never stop to think about what their purpose in society is. There has been a huge change in the world of banks, cash has been replaced by credit cards and the personal visit to the local bank has been replaced by online banking.

In my bachelor's thesis I have chosen to study the history of banking in Finland during the 19th and 20th century, as well as the present situation in Finland. I have also conducted a survey of the usage of banking services among today's young Finns. I had 485 survey respondents whose answers I have analyzed and compared with earlier usage of banking services, and reached a conclusion.

Not surprisingly, the results of this survey show that most people use credit cards instead of cash, they do not visit the bank as often as before and they use online banking more and more. The results also show which banks my informants use, whether they use more than one bank and in that case which ones. Many of the answers I got were expected, but I also got some surprising answers.

This thesis could be of interest when for example one wants to find out information about the history of banking in Finland, or about the usage of banking services.

Language: Swedish

Key words: survey, bank, banking services, economy, history

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor.....	2
1.2 Metod och avgränsning.....	2
1.3 Arbetets uppbyggnad.....	4
2 Bankväsendets förhistoria i Finland.....	5
2.1 1800-talets reformer.....	5
2.2 Olika banker under 1800-talet.....	7
2.2.1 Finlands bank under 1800-talet.....	7
2.2.2 Sparbanken under 1800-talet.....	7
2.2.3 Föreningsbanken under 1800-talet.....	8
2.2.4 Postsparbanken under 1800-talet.....	9
2.2.5 Andelskassorna under 1800-talet.....	11
3 Förändringarnas århundrade.....	12
3.1 Krigsåren.....	12
3.2 Nya tider.....	14
3.3 Olika banker under 1900-talet.....	16
3.3.1 Finlands bank under 1900-talet.....	16
3.3.2 Sparbanken under 1900-talet.....	16
3.3.3 Nordiska Föreningsbanken under 1900-talet.....	18
3.3.4 Postsparbanken under 1900-talet.....	19
3.3.5 Ålandsbanken under 1900-talet.....	20
3.3.6 Handelsbanken.....	21
3.3.7 Andelsbanken under 1900-talet.....	22
4 Ett nytt millennium.....	23
4.1 Finanskrisen.....	23
4.2 Olika banker på 2000-talet.....	24
4.2.1 Finlands Bank på 2000-talet.....	24
4.2.2 Sparbanken under 2000-talet.....	25
4.2.3 Nordea under 2000-talet.....	26
4.2.4 Danske Bank under 2000-talet.....	27
4.2.5 Aktia under 2000-talet.....	28
4.2.6 Ålandsbanken under 2000-talet.....	28
4.2.7 Andelsbanken under 2000-talet.....	29
5 Metoder.....	30
5.1 Kvantitativ och kvalitativ forskningsmetod.....	30
5.2 Enkät som datainsamlingsmetod.....	30
5.3 Deskriptiv statistik.....	32
5.4 Innehållsanalys.....	33
5.5 Forskningsetik.....	33
5.6 Undersökningens praktiska genomförande.....	34
6 Resultatredovisning.....	36
6.1 Personliga frågor.....	36
6.1.1 Ålder.....	36
6.1.2 Kön.....	37
6.1.3 Sysselsättning.....	37

6.1.4 Utbildning.....	38
6.1.5 Boendeort	39
6.2 Användningsvanor	40
6.2.1 Huvudsaklig bank.....	40
6.2.2 Tjänster i huvudsaklig bank	40
6.2.3 Orsak av användning av huvudsaklig bank.....	42
6.2.4 Användning av olika banker	42
6.2.5 Sekundär bank	43
6.2.6 Tjänster i sekundär bank	44
6.2.7 Varav användning av sekundär bank	45
6.2.8 Besök till bankkontor	46
6.2.9 Tidpunkt på dygn för bankbesök.....	46
6.2.10 Mest använda betalningssätt.....	47
7 Resultatanalys.....	48
7.1 Analys av huvudsaklig bank	48
7.2 Analys av sekundär bank.....	49
7.3 Analys av allmänna användningsbehov av bank.....	51
7.4 Kritisk granskning.....	52
8 Sammanfattande diskussion	54
Källförteckning.....	58

Figurförteckning

Figur 1 - Cirkeldiagram över informanternas ålder	36
Figur 2 - Cirkeldiagram över informanternas kön	37
Figur 3 - Cirkeldiagram över informanternas sysselsättning	37
Figur 4 - Cirkeldiagram över informanternas utbildning	38
Figur 5 - Cirkeldiagram över informanternas boendeort	39
Figur 6 - Cirkeldiagram över huvudsaklig bank	40
Figur 7 - Cirkeldiagram över tjänster i huvudsaklig bank	41
Figur 8 - Cirkeldiagram över orsak av användning av huvudsaklig bank	42
Figur 9 - Cirkeldiagram över användning av olika banker	43
Figur 10 - Cirkeldiagram över informanternas sekundära bank	43
Figur 11 - Cirkeldiagram över tjänster i sekundär bank.....	44
Figur 12 - Cirkeldiagram över varför informanterna använder sig av en sekundär bank	45
Figur 13 - Cirkeldiagram över hur ofta informanterna besöker bankkontoret.....	46
Figur 14 - Cirkeldiagram över vilken tid på dagen informanterna besöker banken	46
Figur 15 - Cirkeldiagram över informanternas mest använda betalningssätt.....	47

Bildförteckning

Bild 1 - John von Julin (Hämtad 22.11.2015 från Sparbankens hemsida).....	6
Bild 2 - Georg von Alfthan (Hämtad 22.11.2015 från släkten Von Alfthans hemsida)	11
Bild 3 - Områden som överläts till Sovjet (Hämtad 21.12.2015 från Wikipedia)	13

Bild 4- Finlands banks logo (Hämtad 15.01.2016 från Finlands banks webbplats)	25
Bild 5 - Sparbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Sparbankens webbplats).....	26
Bild 6 - Nordeas logo (Hämtad 15.01.2016 från Nordeas webbplats).....	27
Bild 7 - Danske banks logo (Hämtad 15.01.2016 från Danske banks webbplats).....	27
Bild 8 - Aktias logo (Hämtad 15.01.2016 från Aktias webbplats).....	28
Bild 9 - Ålandsbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Ålandsbankens webbplats).....	29
Bild 10 - Andelsbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Andelsbankens webbplats).....	29

1 Inledning

Bankernas verksamhet är relativt okänd, vi vet att de finns men tänker egentligen aldrig på vad deras uppgift i samhället är. Det har skett en stor förändring inom bankvärlden, kontanter har bytts ut mot kort och nätbetalningar. Pengar är idag någonting osynligt, kontanter börjar så småningom att dö ut, och det är förstås på gott och ont.

I mitt arbete har jag undersökt hur användningen av banktjänsterna har förändrats genom tiderna, samt hur deras verksamhet har förändrats under årens lopp. Mitt arbete innehåller även en enkät, som jag har använt för att undersöka hur människans behov av bankernas tjänster ser ut idag. Jag har valt att undersöka detta ämne eftersom jag själv har jobbat på en bank, och är intresserad av ämnet i fråga. Jag anser även att det inte är många som känner till bankväsendets historia i vårt land, och därför valde jag även att skriva om bankväsendets historia.

I den teoretiska delen av mitt arbete har jag redogjort för hur bankväsendets historia ser ut i Finland. Jag börjar med 1800-talet, för att sedan gå vidare till 1900-talet. Jag tar upp både allmän ekonomihistoria, politisk historia samt att jag nämner de existerande bankernas egna historier för de två seklerna skilt. Efter det tar jag upp hur det ser ut i dagens läge, vilka banker som finns kvar idag samt om nya banker har etablerat sig i Finland.

Efter den teoretiska delen har jag använt mig av en kvantitativ undersökningsmetod, där jag har gjort en enkät som kommer att läggas ut på nätet. Denna enkät har varit riktad till personer mellan 18 och 30 år, och har undersökt dessa personers användning av banktjänster. Äldre personer än 30 år var även välkomna att svara på enkäten, ifall jag skulle ha fått ett jämförelsetal. Alla var anonyma och svarade på samma frågor. Då jag hade fått tillräckligt med deltagare i enkäten, sammanställde jag dessa svar till ett resultat som jag har redovisat och analyserat.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte med detta examensarbete är att undersöka hurudant behov unga personer har av bankens tjänster i dagens läge, samt att forska i själva ämnet kring Finlands bankväsende. Jag kommer att redogöra för hur bankväsendets historia ser ut i Finland med ett startskott på 1800-talet, för att sedan gå vidare till 1900-talet. Jag kommer att berätta både allmänt om bankväsendet under de båda seklerna, men även ta upp bankernas egen historia skilt. Efter det kommer jag att ta upp hur det ser ut i dagens läge, vilka banker som finns kvar idag samt om nya banker har etablerat sig i Finland.

För att syftet med examensarbetet skall uppnås har jag utgått ifrån följande forskningsfrågor;

- Hur ser bankväsendets historia ut på 1800- och 1900-talet i Finland?
- Hur ser bankväsendet ut under 2000-talet och vilka banker är verksamma idag i Finland?
- Hur ser användningen av banktjänster ut för unga finländare idag, och hur har användningen av banktjänster hos finländare förändrats genom åren?

1.2 Metod och avgränsning

Som metod för att genomföra min undersökning har jag använt mig av en kvantitativ forskningsmetod - en enkät. Denna enkät har jag använt för att nå ungdomar mellan 18 och 30 år, eftersom personer i dessa åldrar bestämmer hurudan verksamhet bankerna i fortsättningen kommer att ha. Jag har dock tillåtit personer över 30 år att svara, eftersom det kanske skulle ha gett mig ett jämförelsetal. Undersökningen är en kartläggning av hur användningen av banktjänster egentligen ser ut hos unga personer i Finland idag. Jag har följt de etiska riktlinjerna då det kommer till kvantitativ forskning, och deltagarna i enkäten är anonyma (*Brinkmann, 2009, 84-85*).

Då jag har skrivit frågorna på förhand har jag varit noggrann med att definiera vad det är jag vill veta. Sedan har jag delat upp frågorna enligt;

- Subjektbeskrivningar (dvs. Personliga frågor så som t.ex. ålder, kön osv.)
- Handlingsmönster (dvs. Vilka handlingar personerna gör, t.ex. banktjänster)

Då jag hade skrivit alla frågor enligt dessa indelningar ovan skickade jag ut enkäten både via Novias webmail och Facebook, för att nå maximalt antal deltagare. Då jag hade fått tillräckligt många deltagare i enkäten så gick jag igenom svaren, och bildade diagram för att lättare kunna redovisa för resultaten. Frågorna var specificerade och alla svarade på samma frågor (Bilaga 1). (*Justesen, 2011, s. 46-47*).

Jag har använt mig av de tre kraven för en god kvantitativ undersökning och dessa är;

- Reliabilitetskrav (tillförlitlig metod)
- Validitetskrav (giltiga resultat)
- Andra ska kritiskt kunna granska slutsatserna.

(*Lantz, 2013, s. 15*).

Jag har även forskat i böcker och källkritiskt på nätet efter information gällande bankväsendet under 1800- och 1900-talet, samt bankerna i Finlands historia under denna tidsperiod och hurudan verksamhet dessa banker har idag. Ekenäs Sparbank har lyfts fram lite mera än Sparbanken överlag i mitt arbete, då denna lokala bank är kopplad till min hembygd och jag har jobbat där.

Arbetet avgränsas till att undersöka hur bankernas verksamhet har sett ut tidigare under Finlands historia, och hur den har förändrats genom åren. Jag har även undersökt hur användningen av banktjänster hos unga personer i Finland ser ut idag, samt hur den har förändrats hos finländare genom åren. Jag har även tagit upp vilka banker som existerar idag. Arbetet avgränsas även till att endast undersöka de mest kända bankerna, jag har inte nämnt alla de enskilda bankerna i Finland utan endast de mest kända kedjorna. Undersökningen avgränsas till endast bankernas privatkunder, jag har inte undersökt om företagskunder. Jag har även tagit upp lite politisk

historia eftersom ämnet är relaterat till ekonomisk historia, men jag har fokuserat på Finlands ekonomiska historia.

1.3 Arbetets uppbyggnad

Arbetet börjar med en inledning varefter jag presenterar syftet, forskningsfrågorna, hur jag avgränsat arbetet samt hur arbetet är uppbyggt. Sedan börjar teoridelen i mitt arbete som är uppbyggd i tre delar;

I det andra kapitlet i mitt arbete har jag forskat i Finlands förhistoriska bankväsende under 1800-talet. Jag berättar i detta kapitel om hur bankväsendet fick sin början i Finland, hur Finlands ekonomi såg ut under den ryska tiden och vilka banker som existerade i Finland under 1800-talet.

I det tredje kapitlet har jag fokuserat på bankväsendet vid och efter krigstiden. Hur ekonomin i Finland såg ut under kriget, hur det såg ut efteråt samt vad som hände i slutet av 1900-talet då många drastiska förändringar skedde inom bankväsendet i Finland.

Det fjärde kapitlet handlar om det nya milleniet – 2000-talet. Jag berättar lite om det ekonomiska läget under denna tidpunkt, och den stora finanskrisen. Jag berättar även om de banker som existerar idag, hur deras verksamhet ser ut och hur det har förändrats genom åren. Jag jämför de olika bankerna med varandra samt med sin egen historia.

Efter teoridelen presenterar jag min kvantitativa forskningsmetod, resultatredovisningen i vilken jag presenterar resultatet av min undersökning, samt resultatanalysen var jag analyserar själva resultatet av arbetet. Arbetet avslutas sedan med en sammanfattande diskussion.

2 Bankväsendets förhistoria i Finland

2.1 1800-talets reformer

Då Finska kriget avslutades med freden i Fredrikshamn 17 september 1809 gav Sverige bort Finland till Ryssland. Kejsar Alexander I lovade att Finland skulle bli en av världens nationer, han skapade bl.a. Borgå lantdag som var något helt nytt eftersom Finland aldrig förr haft en egen lantdag. Han beslöt även att Finland skulle vara en autonomi, ett självstyre. Den nya förvaltningsmodellen som Alexander I presenterade innehöll både några av de gamla svenska dragen samt den franska revolutionens idéer. Finland fick alltså en enhetlig administration samt en alldeles egen centralförvaltning. Människorna anpassade sig snabbt till det nya systemet, eftersom det egentligen inte var så mycket mera annorlunda än det förra. (*Selovuori, 1999, s. 10-13*).

Det var väldigt fattigt under både 1700-talet och 1800-talet i Europa. Det fanns inga möjligheter för banker i Finland vid denna tidpunkt för att kunna expandera eftersom Norden ännu vid detta tillfälle var ett så kallat jordbrukssamhälle. Bankerna i Finland hade kunder som tillhörde arbetarklassen i städerna. Vid början av autonomins tid, fanns det knappa 10 000 industriarbetare i hela landet, och endast 1,2 miljoner invånare i hela landet. I dagens läge finns det ungefär lite på 5 miljoner invånare i Finland. Det fanns alltså inte mycket möjligheter för bankerna i vårt land att bli större vid denna tidpunkt. (*Kevin, 2009, s. 16-17*).

Svenska mynt spred sig även väldigt snabbt i Finland under 1830-talet och det tyckte förstas inte de som styrde om. Man började prata om att privata banker skulle vara det säkraste kortet att försöka få ut det svenska sedelmyntet ur landet, det skrevs om detta i både Helsingfors Morgonblad samt Helsingfors Tidningar mycket. Man tror att författaren till dessa artiklar var ingen annan än Johan John Jacob von Julin (Bild 1), samma man som senare skulle anlitas av staten som en expert i ingen annan än myntfrågan. ”Hindra den enskilde krediten att fylla kapitalbristen i landet och minska behovet af liggande död kassa” skrev von Julin. Han hade

själv sysslat med privat assignering och han tyckte inte heller om Finlands Banks byråkratiska kreditbeviljning. (*Pipping, 1962, s. 15-17*).

Bild 1 - John von Julin (Hämtad 22.11.2015 från Sparbankens hemsida)

Förut hade man klarat sig väldigt bra på svenska pengar i landet, och som sagt så fanns de svenska pengarna i omlopp i Finland många år efter att Finland hörde till Ryssland. Många var förvirrade över rubeln och allting var väldigt omtumlande, eftersom de flesta var väldigt nöjda med den svenska kronan. Saker såg dock ut att bli lite bättre på 1840-talet då Ryssland förnyade sin valuta och rupeln blev ett silvermynt. Snart var all gammal valuta utbytt, men uppsvinget blev kort efter Krimkriget under 1850-talet då Ryssland tog bort silVERRUBELN. För att inte tala om att det år 1857 även skedde en penningmarknadskris som omfattade hela världen, speciellt hårt blev det dock för Ryssland. Rubelns värde fortsatte att falla och inga tankar om en silVERRUBEL fanns på en lång tid framöver. (*Kuisma & Keskisarja, 2012, s. 16-17*).

Under 1860-talet skedde mycket dramatik i Finland som skulle visa sig vara både positivt och negativt. År 1867 kom en förödande missväxt, föregången av väldigt dåliga skördar åren 1862 samt 1865. Dock så hände det även många positiva saker i Finland under samma tid; lantdagsordningen stadgades, utvidgad pressfrihet och liberalare tankar breddes ut, Helsingfors – Tavastehus järnväg fullbordades och Petersburgsbanan påbörjades, utrikeshandelns möjligheter ökade samt mycket mera. Inom ekonomisk historia skedde även en hel del förändringar under just detta decennium. Det skedde även en stor sak under 1860-talet vilket skulle förändra Finlands historia, den finländska marken kom till år 1860. Marken var dock bunden till rubeln i förhållandet 4:1, alltså motsvarade en mark 25 kopek vid denna tidpunkt. År 1865 infördes

silvermyntfot i landet, och när en planerad myntrealisation inte blev av i resten av ryska riket så blev marken i praktiken det enda betalningssättet i Finland. Silverrubeln och -kopeken förblev förstås även lagliga betalningsmedel, men det fanns så lite av dem i Finland att i praktiken betydde denna silvermyntfot att Finland fick sitt eget mynt eftersom sedelrubeln inte heller löstes in i landet alls. Nya förhoppningar uppstod bland det finländska folket om en lycklig lösning om myntfrågan. (*Pipping, 1962, s. 11*).

2.2 Olika banker under 1800-talet

Mycket hände inom både Finlands näringsliv och ekonomi under 1800-talet. Början till bankväsendet som det ser ut idag började även på 1800-talet, och ett flertal banker som ännu existerar idag hade sin början under 1800-talet.

2.2.1 Finlands bank under 1800-talet

Finlands bank är Finlands centralbank. Banken grundades år 1811 av Alexander I av Ryssland i Åbo som "Wäxel-, Låne- och Depositions-Contoiret i Stor-Furstendömet Finland" och har allt sedan år 1819 sitt huvudkontor i Helsingfors. Banken lydde först under kejserliga senaten, men underställdes år 1868 lantdagen. År 1860 fick även Finlands Bank rätt att ge ut sina egna sedlar, som sedan skulle få namnet mark. År 1864 var det klara, och från och med år 1886 hade Finlands bank monopol på sedelutgivning i landet, före detta hade till exempel Föreningsbanken i Finland fått ge ut sina egna sedlar. (*Uppslagsverket Finland, Finlands banks historia, 2015*).

2.2.2 Sparbanken under 1800-talet

Den första europeiska Sparbanken grundades år 1810 i skotska Ruthwell av en präst som hette Henry Duncan. Till norden kom sedan idén via Göteborg och där öppnades sedan Sveriges första

Sparbank 1820. Strax därpå öppnades det en Sparbank även i Stockholm, och därifrån kom sedan idén via John Julin till Åbo. (*Kevin, 2009, s. 17-19*).

Sparbankerna har existerat i vårt samhället i hela 190 år. Det var i Åbo år 1822 som den första Sparbanken grundades. Den grundades från början för tjänstefolk och människor som inte hade så mycket pengar att röra sig med. Denna nya bank skulle hjälpa dessa människor att utveckla en sparsamhet. Sparbankerna var de enda bankerna vid denna tidpunkt, och är fortfarande de första bankerna, som erbjöd banktjänster för alla finländare oberoende ställning eller förmögenhet. Denna ideologi, att främja individens och samhällets välfärd, finns fortfarande i bakgrunden till Sparbankernas verksamhet idag. Sparbankernas centralorganisation Sparbanksförbundet grundades först år 1906, men denna ideologi tas upp som ett särskilt ändamål i sparbankslagen – att främja sparandet. Apotekaren John Julin som blivit tidigare nämnd introducerade denna Sparbanksideologi i Finland. Sparbankernas uppgift skulle vara att ”ta emot disponibla tillgångar, om än smärre summor av bemedlade arbetare och tjänstefolk, beräkna ränta på summorna, lägga räntan till kapitalet och därigenom utöka tillgångarna tills deponenten önskade ta ut dem.” (*Sparbanken, historia, 2015*).

Vår egen lokalbank Ekenäs Sparbank grundades 1859 och var den 26:e sparbanken som grundades i Finland, uppdraget var att ”stå till tjänst just i det psykologiska ögonblick, då arbetaren slutar veckans slit och lyft sin magra lön”. I denna dag är ännu Ekenäs Sparbank den näställdsta verksamma banken i hela landet. (*Kevin, 2009, s. 13-16*).

2.2.3 Föreningsbanken under 1800-talet

Vid sidan om näringslivets framfart under tidigt 1800-tal uppstod snabbt ett behov av en modern typ av bank – en kreditgivare och en affärsbank. Någonting som var nytt vid denna tidpunkt var att grupper av köpmän eller bönder började bilda lokala banker. (*Nordea, bankmuseet, 2015*).

Den bank vi känner som Nordea i dagens läge har dock inte alltid haft samma namn, den startade nämligen vid namnet Föreningsbanken i Finland och grundades år 1861. Dock så var det många dispyter om vad namnet på den nya banken skulle vara. Det fanns olika förslag som t.ex. Finlands jordbruksbank, Finlands privatbank och National-banken i Finland men de enades

senare om ett namn – Föreningsbanken. Den skulle även få hålla detta namn enda fram tills 1919. (*Pipping, 1962, s. 27-34*). Det diskuterades även om ett möjligt samarbete mellan Föreningsbanken och Finlands Hypoteksförening. Samarbetet var ganska väntat eftersom de båda skulle vara verksamma med någon sorts kreditutgivning. Finlands hypoteksförening finns än idag och är i dagens läge specialiserade på bostadslån. (*Finlands hypoteksförening, hypon historia, 2015*).

Det gick ovanligt snabbt att få banken till stånd, endast två år från det första lantbruksmötet till öppningsdagen den första juli 1862. Detta var pga att tiden för att starta nya banker vid denna tidpunkt var väldigt gynnsam. Priserna steg 1861-1862 vilket hade en stimulerande effekt på bankväsendet. Konjunkturen hade alltså stigit några år innan Föreningsbanken skulle öppnas. Dessvärre så hände det ett bakslag ganska snabbt efter startandet av banken som hade att göra med missväxten i landet och ryska valutan. Det inleddes restriktioner av Finlands bank på kreditutgivning enda fram tills år 1866. Föreningsbanken led dock inte så mycket av dessa missöden, utan fortsatte sin verksamhet och gör det än idag. Banken fick sitt huvudkontor först år 1898 på Alexandersgatan i Helsingfors. Senare skulle flera gamla nordiska banker slås ihop till det som vi idag känner vid namnet Nordea. De tidigaste bankerna i Nordeas familjetråd hör till de äldsta bankerna i Norden: Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn som var grundad i Danmark år 1820, Wermlandsbanken i Sverige som var grundad år 1832, Christiania Kreditkasse som blev grundad i Norge år 1848 samt vår egen Föreningsbank i Finland. Dessa banker var alla vid sin tid pionjärer i utvecklingen av en kommersiell banksektor. (*Pipping, 1962, s. 35-45*).

2.2.4 Postsparbanken under 1800-talet

Det var under ett sent 1800-tal som den första postsparbanken i Europa öppnades i Storbritannien. Redan år 1807 hade en man vid namn Samuel Whitbread gett ut sin idé om att postkontor kunde fungera som banker, ta emot pengar, skicka pengar och ge ut pengar. Idén fick dock inte mycket stöd i början eftersom de andra bankerna inte var så entusiastiska. Idén överlevde dock ändå, och år 1861 fanns det redan 300 postkontor runt omkring Storbritannien som skulle fungera som postsparbanker. Detta nya system spred sig sedan omkring världen,

Australien öppnade sin första postsparbank år 1863, Frankrike år 1882, Japan 1875, Sverige 1884 samt Finland år 1887.

I Finland fördes idén vidare av dåvarande guvernören av Nyland Georg von Alfthan (Bild 2) år 1882. Han satte in flera förslag och den 24 maj 1886 blev det äntligen accepterat av staten. Detta banksystem skulle även vara en slags Sparbank, man försökte förklara för medborgarna att om man låter pengarna vara på sina konton så kommer de att växa inom 12 års tid. I början fick idén inte mycket stöd, men landets population hade vuxit över 2 miljoner år 1879 så nu fanns det åtminstone mycket flera potentiella kunder i landet. (*Tuomainen, 1987, s. 5-7*).

Bankens verksamhet inleddes år 1887 och blev helt och hållet statsägt. Den skulle kallas "Postsparbanken" och den tog emot insättningar från allmänheten på postkontoren.

Postsparbankens medel placerades i början i statens obligationer, men efter andra världskriget utvidgades bankverksamheten så småningom till att omfatta också energi- och industriföretag samt kreditgivning för byggandet av bostäder. (*Danske bank, från postsparbank till idag, 2015*).

10 år efter att första postsparbanken öppnades i Finland så fanns det 420 stycken Postsparbanker i hela landet. De hade bildat ett stort nätverk och det såg bra ut för banken. Sedan kom förryskningen av dåvarande tsaren av Ryssland, vilket medförde stora problem inte endast till bankernas direktörer utan även personalen på bankerna. Staten fick inte heller stöda Postsparbankerna lika mycket längre, och det allmänna intresset för detta banksystem föll, åtminstone för ett litet tag. (*Tuomainen, 1987, s. 11*).

Bild 2 - Georg von Alfthan (Hämtad 22.11.2015 från släkten Von Alfthans hemsida)

2.2.5 Andelskassorna under 1800-talet

Andelsrörelsen kom till i mitten av 1800-talet. De ville underlätta den samhälleliga strukturförändringen under industrialiseringen i Europa. Det var även under industrialiseringen som de första kreditföreningarna kom till, då det blev nödvändigt att köpa på kredit. Det var ur dessa kreditföreningar som de första Andelskassorna uppstod, men dess utveckling skedde långsamt eftersom industrialiseringen släpade lite efter i Finland. Den tog lite mera fart under 1870-talet då pappers- och massaindustrin fick sitt fotfäste i vårt land, men det skulle ännu räcka en liten tid innan Andelsrörelsen kunde utvecklas. I början sades det att Andelskassorna nästan helt och hållet skulle satsa på landsbygden, i den officiella statistiken användes t.o.m. beteckningen ”Jordbrukarnas andelskassor”. Man såg här en chans eftersom de andra bankerna var stationerade i städer. Ännu idag känner många igen banken som en jordbruksbank. 1891 grundades även Pohjola, ett brandförsäkringsaktiebolag som senare skulle vara Andelsbankens försäkringsbolag. Det skulle dock ta väldigt länge innan dessa två skulle mötas på vägen. (Sundström, 1976, s. 4).

3 Förändringarnas århundrade

3.1 Krigsåren

Den 15 februari år 1899 skrev den ryska tsaren under det såkallade Februarimanifestet som tog bort lantdagens lagstiftande makt. Man försökte protestera emot detta genom namninsamlingar och manifestationer, men tsaren tog inte ens emot underskrifterna. Den nya värnpliktslagen utfärdades 1901.

Den ryske generalguvernören Nikolaj Bobrikov mördades den 16 juni 1904 i Senatshuset av Eugen Schauman, och den ryska statsmakten försvagades kraftigt eftersom de förlorade kriget, efter detta var de tvugna att gå med på reformer. Det hände även en landsomfattande storstrejk i det ryska riket år 1905 och tsaren fick gå med på att införa allmän rösträtt. Lantdagen omformades även från en ståndslandtag enligt den gamla svenska ordningen till ett enkammarparlament. Första världskriget bröt ut 1914. Finland förklarade sig självständigt 6.12.1917, men drygt en månad efter självständighetsförklaringen så skulle de politiska konflikterna i landet leda till ett inbördeskrig i januari år 1918. (*Selovuori, 1999, s. 10-15*).

Ekonomiskt sett så var början av 1900-talet väldigt gynnsamt. Nya bankföretag grundades, men också de äldre företagen gick raskt framåt. Rysk-japanska kriget störde mindre än vad man skulle kunna tro, och den industriella produktionen fortsatte att gå framåt i landet. Ett järnvägsnätverk byggdes ut, kommunerna installerade vattenledningsnät, elektricitets- och gasverk m.m. För att detta skulle kunna hända så behövdes det förstås massor av banklån, både från staten och kommunerna. Detta gjorde att många banker i Finland under början av 1900-talet ökade 3-4 ggr i sina depositioner. Prinsnivån steg även i landet med 30 % mellan åren 1895-1913. (*Pipping, 1962, s. 62-65*).

Det var tiden mellan det andra världskriget och den första oljekrisen som hade den snabbaste utvecklingen i BNP i vårt land, åren 1920 till 1938 var en mycket bra fas för Finlands ekonomi, fastän det vid 1930-talet var en svår ekonomisk tid. Under dessa år steg landets BNP väldigt mycket samtidigt som resten av Europas länder hade en mycket långsam utveckling under denna

tidpunkt. Finland var faktiskt redan innan andra världskriget ett av de tio rikaste länderna i Europa. Vi klättrade alltså uppför välfärdsstegen före andra världskriget, mycket långt före de flesta skulle tro. Tillväxten i Finland fortsatte att växa under hela 1900-talet och samtidigt som detta hände det även en strukturomvandling som förändrade landet från ett lantbrukssamhälle till ett industrisamhälle och senare även till ett servicesamhälle – vilket det ännu är idag. (*Fellman, 1996, s. 11-20*).

Även bankerna i Finland led inte mycket under det första världskriget, fastän vårt mynt förlorade lite av sitt guldvärde under denna tid. Vid tiden för krigsutbrottet så lyfte bankerna sina depositioner, vilket senare skulle göra att bankerna sedan led av överflöd på pengar. Handeln med västmakterna, som t.ex. Tyskland, minskade och handeln med Ryssland ökade avsevärt. Finland behövde även många råvaror som t.ex. oljeprodukter och socker från kejsardömet, och här började ett tätt samarbete som fortsatte länge – förutom några pauser under t.ex. mellankrigstiden. Efter andra världskriget var Finland inte tvunget att underkasta sig Ryssland, men det var mycket vi förlorade. Bl.a. rådde det materiell förstörelse i landet, avspärning från den utländska marknaden, inflation, landavträdelser i bl.a. Karelen (Bild 3) och skadestånd. Sedan repeterade bankernas historia sig och bankerna lyfte sina depositioner, vilket senare skulle göra att bankerna led av överflöd av pengar igen, precis som vid det första världskriget. (*Pipping, 1962, s. 66-79*).

Bild 3 - Områden som överläts till Sovjet (Hämtad 21.12.2015 från Wikipedia)

3.2 Nya tider

Finlands ekonomiska läge år 1945 var mycket svårt. Omkring 90 000 människor hade förlorat livet i kriget, mycket kapital hade förlorats, krigsskadestånd skulle betalas och områden hade överlämnats åt Sovjetunionen. På grund av Finlands försörjningssvårigheter var importen mycket större än exporten, vilket gjorde att den utländska nettoskulden ökade ytterligare. Den offentliga sektorn hade en mycket stor tillväxt, massvis av flyktingar flydde från Karelen som hade överlåtits åt Sovjet och försvarsutgifterna ökade i mångfald. Statens reella skuld var tio gånger så stor år 1944, än vad den var vid år 1938. (*Fellman, 1996, s. 20-29*).

Vid årsskiftet 1945-46 genomfördes "sedelklippningen", stora valörer i omlopp klipptes itu på mitten och högra delen gavs som tvångslån till staten fram tills 1949. Den vänstra delen av sedeln kunde en viss tid användas som betalningsmedel och var värd hälften av sedelns ursprungliga värde. (*Nordea, Bankmuséet, 2015*). Sedan kom Parisfreden 1947, VSB-pakten år 1948 och Marshallhjälpen som skapade balans och ökade samarbete inom handeln i hela Europa. Detta hade även en positiv effekt för Finland, utgångsläget för landet började alltså återigen att se ljusare ut. Vi får dock inte glömma att Finland fortfarande hade ett stort krigsskadestånd att betala, och detta påverkade förstås ännu vårt ekonomiska utgångsläge en tid framöver.

Tillväxten i Finland rusade fram från 50-talet till mitten på 70-talet, 1960- och 70-talet har kallats för den ekonomiska integrationens tid i Finland. Finland blev medlem i EFTA och utrikeshandeln växte snabbt. Sedan blev den lite långsammare tills 90-talet då den stora depressionen skedde. Det var i mitten av 80-talet då grunden till depressionen började. Det var en flerårig högkonjunktur i landet vid denna tidpunkt som överhettade ekonomin och som till slut ledde till landets första svåra depression på 90-talet. Kostnadsnivån i landet ökade också samtidigt, och den medförde sedan svårigheter för exportindustrin samt gjorde så att intäkterna från Finlands turism minskade. År 1990 var Finlands tillväxt nära på noll, och på hösten samma år började landets produktion att rasa. Antalet konkurser steg snabbt, bankerna hamnade i stora svårigheter och arbetslösheten ökade kraftigt till hela 20 % år 1994. Till slut tog vi oss som tur ur denna djupa recession. (*Fellman, 1996, s. 30-43*).

För bankernas del i Finland var även 50- till 70-talet en väldigt bra period. Vinsterna steg snabbare än vad priserna hann göra, och 1959-1961 nådde bankerna sina bästa resultat någonsin. Som ett resultat av detta så bestämde sig bankerna för att höja dividenderna, något som alla aktieägare blev glada över och många andra bestämde sig för att börja med aktier. Finland hade även sin första bankstrejk år 1962. Detta varade endast i tre dagar, men efter denna strejk steg bankmannalönen med hela 25 %. Stabiliseringsavtalet år 1968 ledde till att så gott som alla finländare blev bankkunder. Den nya tjänsten, som hette lönekonto, betydde att utbetalningen av löner skedde till ett bankkonto. Detta ändrade radikalt på relationen mellan banken och kunden, tidigare hade det främst handlat om in- och utlåning av pengar. Banktjänsterna blev härmed mera all dagliga, och allt mer kontantbetalningar ersattes med bankgiro och checkar. På 1970-talet övergick bankerna till datasystem som fungerade i realtid, och 1978 lanserades de första bankkorterna och bankautomaterna som fungerade i realtid! Butikskassor tog dock detta i bruk först år 1989. (*Nordea, Bankmuséet, 2015*).

Det gick väldigt bra för bankerna under 80-talet, den ökande handeln med internationella företag gjorde så att vi hade många inhemska företag med stora penningflöden, bostadsköp blev investeringar och börskurserna steg. Man brukar även kalla 1987-1989 ”de galna åren”. Bankernas utlåning ökade vid denna tidpunkt med hela 82 %, vilket är verkligt exceptionellt. Detta var dock på gott och ont, depressionen kom nämligen i början av 90-talet och ekonomin i Finland var hädanefter på fritt fall. Depressionen berodde till en stor del på att landets ekonomi hade blivit överhettad av högkonjunkturen på 80-talet, men Sovjetunionens fall 1991 hade förstås även mycket med saken att göra, då Sovjetunionen bestod till 20 % av all vår export. (*Kevin, 2009, s. 61-99*).

Finland blev sedan medlem i EU år 1995, och en av orsakerna till detta att försöka stabilisera landets ekonomiska förhållanden. År 1995 kom även de första webbaserade banktjänsterna och en GSM-tjänst. Finland var en föregångare inom elektroniska banktjänster vid denna tidpunkt, vilket många inte tänker på. Det rådde stor arbetslöshet i landet i princip hela 90-talet och även lite in på 2000-talet. Vi införde även euron i landet år 1999, och det utgjorde egentligen inte någon väsentlig förändring för bankerna förutom att det skapade mera köer då människor skulle byta in sina gamla mark till euro. För den finländska medborgaren blev allting mycket dyrare, speciellt bostäder och många var väldigt missnöjda. (*Finlands bank, Historik, 2015*).

3.3 Olika banker under 1900-talet

Mycket hände under 1900-talet inom Finlands ekonomi och näringsliv. I slutet av 1900-talet fick vi även vara med om ett rejält uppsving, och ett rejält fall. Många banker köptes upp av andra banker under 90-talet, vissa ingick fusioner och många banker stängdes helt och hållet.

3.3.1 Finlands bank under 1900-talet

Efter Finlands självständighet blev Finlands banks ställning som landets centralbank mycket starkare. Centralbanken reglerade med stora befogenheter enda fram till 1950-talet landets valuta- och kapitaltransaktioner, och efter det så reglerade de ännu lite grann enda fram tills 90-talet då regleringen helt och hållet upphörde. Finlands banks viktigaste uppgift var dock att trygga det externa värdet av vår valuta, marken. Det var detta mål de försökte uppnå då de reglerade penningmängden och räntenivån. De ville även förstås främja ett finansiellt system som är stabilt och en kontantförsörjning som är både säker och effektiv. Finlands bank hade ännu vid denna tidpunkt ensamrätt att ge ut sedlar samt mynt. Efter att Finland blev medlem i EU och att euron infördes, så är egentligen enda skillnaden för Finlands bank den att den inte endast agerar nationellt, utan också som en betydande del av det så kallade Eurosystemet. (*Finlands bank, Historik, 2015*).

3.3.2 Sparbanken under 1900-talet

Sparbankerna var i början av 1900-talet kända för att inte ha lika ofta öppet som de andra bankerna. I Ekenäs Sparbank var detta exceptionellt sant då man endast hade öppet den så kallade "kassatimmen" på lördagskväll. Det var först fr.o.m. år 1906 som man började ha öppet även på onsdagar, och med ett undantag under orosåret 1918 då banken hade öppet alla dagar förutom helgdagar, så hade man efter 1934 likadana öppettider som alla andra banker. År 1906 grundades även Sparbanksförbundet. Två år efter det så grundades även Sparbankernas Central-Aktie-Bank

(även kallad SCAB). Centralbanken kommer igång och fungerar mycket bra till en början, den hade kraftigt befodrat sparbankerna i deras praktiska verksamhet. (*Sparbanken, historia, 2015*).

Depositionsökningen i efterkrigstiden märktes även inom sparbankerna, den genomsnittliga ökningen var 37,4 %. Här var dock Ekenäs Sparbank hade även galopperande penningvärden vid denna tidpunkt, hela 61 % hade de i depositionsökning år 1945. Man brukar dock säga att denna ökning inte märktes så tydligt, som man skulle kunna tro att den skulle göra. Inflationen såg till det med att justera valutakurserna, höja prisnivån och att lönerna fördubblades på ett år. Det fanns inte heller konsumtionsvaror att köpa vid denna tid. Istället för att köa till banken för att ta ut pengar, köade detta år människor till banken för att sätta in pengar.

Under 80-talet börjar man se med kritiska ögon på SCAB, man misstänker att dess chef och högsta ansvarige har blivit makt- och penninggalen. År 1988 drar SCAB in 237,5 miljoner mark på endast räntebidraget, och bankens övriga business ger en avkastning på hela 1122,7 miljoner! Efter detta lägger Finlands Bank på bromsen och kräver att sparbanksrörelsen sänker tempot på utlåningssidan. Många minder sparbanker börjar tycka illa om SCAB, och vill hellre hålla sina traditioner än att glida mot att bli en affärsbank. En höstmorgon i September år 1991 går SCAB under. Staten tar över Sparbankernas centralbank. De hade inte berättat om att en kris var på väg. Detta hade kunnat undvikats om inte SCAB hade varit för vild med sina strategier under 80-talet. Det var vid SCABs undergång som de flesta lokala sparbanker gick under, eller blev uppköpta.

Det var även vid denna tidpunkt på 90-talet som den numera kända banken Aktia grundades, det skedde som en fusion av Helsingfors Sparbank och många av skärgårdens mindre sparbanker. På många ställen idag var det har funnits en Sparbank, är idag en Aktia bank. Ekenäs Sparbank stog ganska ensam kvar efter SCABS undergång, de hade aldrig velat gå med på SCABs krav, och SCAB hade inte brytt sig då Ekenäs Sparbank ansågs vara en för liten medspelare. Det var troligen detta som var en stor del av varför Ekenäs Sparbank klarade sig så väl undan denna undergång. Överlag så var 90-talet dock det sämsta decenniet för Sparbankerna i Finland. (*Kevin, 2009, s. 61-99*).

3.3.3 Nordiska Föreningsbanken under 1900-talet

Föreningsbankernas kontornät byggdes ut i början av 1900-talet och allt fler nya banker etablerades. Det skedde många fusioner i landet mellan banker, och år 1919 fusionerades Föreningsbanken och Nordiska Aktiebanken. Så föddes Nordiska Föreningsbanken. 1933 kom det en ny banklag som skulle ge affärsbankerna större friheter jämfört med de mindre lokala bankerna, dock så begränsades sedan även bankerans äganderätt i andra företag på grund av detta. (*Pipping, 1962, s. 66-69*). Efter Freden i Fredrikshamn år 1941 tvingades Finland ge ifrån sig områden till Sovjet, detta var mycket tungt för affärsbankerna. Affärsbankerna ägde nämligen många värdefulla fastigheter vid dessa områden, däribland 40 kontor vilket motsvarade 10 % av affärsbankernas driftställen. Dessutom så skadades och förstördes även många bankkontor runt om i landet. Återuppbyggnaden inleddes dock snabbt, och affärsbankerna finansierade många bostadsbyggen. 1950-talet var bra för affärsbankerna, då lanserades t.ex. bankgirot som affärsbankerna tillsammans hade utvecklat. Detta blev en succé, eftersom detta betydde att pengar kunde överföras från den egna banken till vilken bank i Finland som helst. Det fanns verkligen en marknad för denna tjänst, och de andra bankerna blev ju förstås också hungriga efter denna idé.

Nordiska föreningsbanken var den första telefonbanken för kunder, år 1982 kunde man alltså ringa till banken och välja rätt funktion genom knapparna på telefonen. En talsyntetisator talade sedan med kunden, och några år efter detta kunde man göra samma banktjänster via sin dator. Under 90-talet böt Nordiska föreningsbanken namn flera gånger på grund av många fusioner. Flera mindre banker stängdes pga depressionen i landet, och många av dessa gick samman med Nordiska föreningsbanken, t.ex. Kansallis-osakepankki (KOP) som var en annan stor affärsbank i landet. De hette bl.a. Merita och Nordbanken och senare MeritaNordbanken. 3.12.2001 infördes det nya namnet på banken, som nu hade fusionerats med ett flertal nordiska banker, ett namn vi alla känner till – Nordea. (*Nordea, Bankmuséet, 2015*).

3.3.4 Postsparbanken under 1900-talet

Postgirot introducerades på 1930-talet i Finland, i samband med Vinterkriget. Det hade varit meningen för postgirot att komma till Finland redan på 20-talet, men det hade inte blivit av pga saknaden av klienter. Postsparbanken fick dock sin första klient under Vinterkriget – Försvarsmakten. Dessa postgiron användes för att överföra betalningar för bl.a. hästar, vapen, mat och fordon under kriget. Senare användes postgirot även för att betala ut löner till soldater. På 40-talet blev även industrier och andra företag intresserade i postgirot, något som betydde fler kunder för Postsparbanken. De andra bankerna märkte förstås detta, och bankgirot lanserades senare för de andra bankernas användning. Banken behövde verkligen detta uppsving, eftersom Postsparbankens problem länge hade varit att staten såg över deras lån och de fick inte ge lån till vem som helst. Privata personer fick t.ex. inget lån från Postsparbanken, även att ta ut pengar och öppna/stänga konton var mycket mera komplicerat i Postsparbanken än i andra banker, pga statens häftiga övervakning.

Det var först på 40-talet som banken blev accepterad i samhället som en äkta bank, det var då som deras vinst hade stigit med 10 %. Före detta var banken inte lika respekterad som de andra. Postsparbanken fick friare händer med lånen på 50-talet, och då började det gå uppför. Det var nu på 50-talet som över 1 miljon finländare ännu var utan el efter kriget, och staten bad Postsparbanken att ge lån för att bygga upp elnätet igen, för att göra det lite lättare för de lokala bankerna. Efter detta blev regeringen en stamkund för Postsparbankens lån, och banken har hädanefter hjälpt till att finansiera hundratals el- och värmeprojekt för staten. 1970 böt banken namn till endast Postbanken, den blev senare även en affärsbank. På 80-talet började även Postsparbanken att bygga upp sina internationella kontakter, och skapade ett brett nätverk. *(Tuomainen, 1987, s. 15-25).*

År 1998 böt banken namn till Leonia Bank, då hela affärsbanksföretaget Postipankki Oyj blev uppköpt av en koncern vid namn Leonia. Koncernen ville hädanefter att banken skulle fokusera på stora företag som kunder med bl.a. exportkrediter. År 2000 gick posten och banken helt och hållet skilda vägar, ett över 100 års samarbete tog slut då man bestämde sig för att inga

banktjänster längre skulle erbjudas i något postkontor. Samma år började även samarbetet mellan Leonia och en försäkringskoncern vid namn Sampo. De bytte sedan namnet på banken till Sampo bank år 2001, då hela koncernen bytte namn till Sampo. Sedan gjorde koncernen en stor affär år 2006, då Sampo-koncernen sålde aktier värda över 4 miljarder euro till Danske Bank, som var stationerad i Danmark. Alla tjänster blev nya vid detta tillfälle och man började satsa mera på placeringar, som alla de andra bankerna, förr fanns det nämligen inte ett intresse för detta, men nu fanns det. Namnet Sampo hölls dock enda fram till 2012, sedan böts det till Danske Bank också i Finland. (*Danske Bank, Historia, 2015*).

3.3.5 Ålandsbanken under 1900-talet

I början av 1900-talet utsattes Åland för en militärockupation av Ryssland. Detta bidrog till att Åland försökte få Ålandsfrågan behandlad på fredskonferensen i Paris år 1919. Den så kallade Ålandsrörelsen ville att Åland skulle höra till Sverige. Ålands näringsliv vid denna tidpunkt var nästan helt och hållet jordbruk och sjöfart. Det var god tid för en egen åländsk bank, tyckte dåtida åländska entreprenörer. Det var ålandsfrågan som väckte denna tanke, då man började fundera vad som skulle hända om återföreningen med Sverige verkligen skulle ske. Utländska banker fick nämligen inte arbeta i Sverige, så alla finländska banker skulle hamna sticka iväg. Detta skulle betyda att alla pengar skulle hamna in på åländska konton istället. Detta lät som en idyll i ålänningarnas öron, och en vårdag år 1919 undertecknades bolagsavhandlingen för Ålands Aktiebank.

Ålandsfrågan blev flyttad till NF (Nationernas Förbund) och det såg dåligt ut för Ålands och Sveriges del. Det såg nämligen inte ut att bli så som de hade velat. Många i Sverige protesterade, och ville att Finland skulle demilitarisera Åland och låta dem ha självstyre. Åland blev till slut och höra till Finland, vilket var en sorgedag för ålänningarna. Ålands Aktiebank hade mycket framgång, men år 1921 började man misstänka att banken stöder för många riskfyllda företag. Inspektören sa till ÅAB att de skulle vara försiktiga med sin utlåning tillsvidare. 1922 blev ÅAB tillsagda att öka sitt kapital, annars skulle man stänga banken. Läger var verkligen bekymmersamt, man visste inte hur man skulle få ålänningarna att satsa mer pengar på t.ex.

aktier då de visste att läget var dåligt. 1922 var även det första året för Ålands självstyre. Man menade även att Åland skulle behöva en till bank, då ÅAB fungerade som både ålänningarnas bank samt som en landskapsbank.

ÅAB klarade sig dock ändå, och under krigsperioden gick det överraskande bra för banken. Ekonomin var även alltid bättre på Åland än i Finland under denna tidpunkt. 1951 ägde ålänningarna största delen av aktierna i ÅAB, vilket gjorde ÅAB i egentlig bemärkelse ålänningarnas egna bank. 1966 grundade även banken två stycken nya dotterbolag för sina företagskunder – Ålands Factoring Ab och Ålands Leasing Ab. Den förstnämnde var menat som finansiering av kundföretags kontofordringar. Den andra var inte avsett för att ge kredit, istället köpte leasingbolaget maskiner och utrustning för uthyrning till kundföretag.

Banken fortsatte att ha stor inverkan på Ålands näringsliv, de hjälpte till med många lokala företag t.ex. chipsfabriken. Byggbranschen hade även ökat massvis under 70-talet och därav behövdes många nya lån. Den åländska banken fick även åren 1979-80 två stora nyheter. Som enda banken i Finland introducerade man en bruksräkning med kredit (Private banking), och samtidigt lanserades det nya Ålandskortet, ett automatkort för de nya Minibankerna. Varannan ålänning hade detta kort. (*Tudeer, 1989, s. 9-53*) Utvecklingen för Ålandsbanken har alltså varit väldigt stabil och gynnsam, på 80-talet kom banken till Helsingfors och under 90-talet byggdes det kontor i bl.a. Tammerfors, Vasa, Åbo och Pargas. Banken fortsatte sedan att snegla mot Sverige, och de har idag även flera kontor i vårt grannland i väst. (*Ålandsbanken, Om oss, 2015*).

3.3.6 Handelsbanken

Handelsbanken grundades i Stockholm i slutet av 1800-talet, bankens verksamhet växte kraftigt under 1900-talet och deras internationella nät ledde dem ut i världen till t.ex. London, New York, Singapore, Storbritannien, Danmark, Norge och Finland. Handelsbanken kom till Finland 1985 och har idag över 40 kontor och över 700 anställda runt om i landet. (*Handelsbanken, Från gamla stan ut i världen, 2015*).

3.3.7 Andelsbanken under 1900-talet

Det gick enda fram till 1902 innan någon egentligen tog initiativ till en centralkreditanstalt, och fr.o.m. 1903 började man ägna sig åt låneverksamhet då staten gav Andelsrörelsen ett stort lån. De första andelskassorna öppnades i Ilmajoki, Lundo och Niinijoki. I svenskbygden talades det om Buskas andelskassa, den kom år 1904 till Digerdal i Kimito socken. Dessa andelskassor växte snabbt i svenskfinland och efter 1904 fanns en andelskassa i princip i varje stad och kyrkoby i Västnyland. Intresset växte och snart fanns det andelskassor på många orter i hela landet. Det skulle dock dröja väldigt länge innan en andelskassa kom till Ekenäsneiden, 1925 hölls ett möte men ingenting hände. Det var först efter kriget på 40-talet som man började ta itu med idén påriktigt. Städerna låg väldigt tätt vid kusten, och landsbygden var i stort behov av en kreditgivare. De andra bankerna som redan hade kommit på 1800-talet var alla placerade i städer, och tillgodosedde inte direkt landsbygdens kreditbehov. Här såg Andelskassorna en chans. Kreditbehoven skulle visa sig vara ännu större efter kriget 1914, och Andelskassorna fortsatte att växa. (*Sundström, Andelsbanken Raseborg, s. 4-6*).

Andelskassornas Centralförbund grundades sedan år 1928 och deras mål skulle bli att vara ett centralförbund för landsbygdsbefolkningens andelskassor, och lokala andelskassaförbund samt att främja andelskassarörelsen. För att fira 50-årsjubileet tog andelskassorna år 1952 i bruk firmamärket Såningsmannen. Märket symboliserar tillväxt, sparande och känsla av säkerhet. 1970 hände det mycket för Andelskassorna. De blev Andelsbanker istället, och firman fick en ny logo. Konstnären Pekka Martin hade designat logon, och grunden för den blev ett procenttecken. Ur logon kan man även läsa "OP" för Osuuspankki, som Andelsbanken heter på finska. I samband med det nya märket beslöt man också att orange skulle användas som andelsbankernas speciella färg, och att också förkortningen AB på svenska skulle vara godkänd. Detta firmamärke skulle sedan moderniseras 1996 då man bestämde att logon skulle ha en rund orange cirkel omkring sig, den runda formen skulle signalisera service och människonärhet. Samma år skulle Andelsbanksgruppen vara först i Europa och andra i världen med att lansera banktjänster även på internet. Det kom sedan ett beslut år 1997 som skulle ändra Andelsbankernas centralförbund till ett andelslag, och gruppens samarbetsmodell förnyades grundligt. (*Andelsbanken, Historia, 2016*).

4 Ett nytt millennium

4.1 Finanskrisen

Mycket har ändrat sedan John von Julin skrev insändare till tidningarna på 1830-talet om den dåtida bankinrättningen. Fastän vi i dagens läge skulle vara lika glada av att ha svenska kronor i omlopp i landet som de dåtida finländarna var, skulle vi idag ha haft mark eller kronor istället för euro skulle vi inte befinna oss i den stora krisen vi idag de facto befinner oss i. Känningar av 90-talets depression fanns ännu i början av 2000-talet, men började sakta men säkert att balanseras ut. Telefonbolaget Nokia hade haft stora framgångar internationellt och sades vara Finlands tredje ben att stå på. Allting började se bättre ut och arbetslösheten minskade ganska balanserat, enda tills finanskrisen slog till 2009.

Bankerna i USA försökte i början av 2000-talet att minska risken med osäkra lån, genom att sälja lån som de har beviljat till så kallade investeringsbanker som fiskade efter nya investeringsobjekt. Allting gick jättebra, dessa investeringsbolag packade in bolånen i så kallade derivat som var värda 10 gånger mera än själva lånet och sålde dem vidare till placerare i hela världen. Sedan hände något ofattbart, bostadspriserna sjönk för första gången på väldigt länge år 2006, och många låntagare kunde inte amortera sina lån de tagit. Bankerna som hade beviljat dessa bolån hamnade snabbt i trubbel. Våren 2007 gick många banker i konkurs och därmed gick även investeringsbankernas derivathandel i stöpet. I början av 2008 meddelade många investeringsbanker att de räknar med att ha väldigt stora kreditförluster. Det blev ännu mera kaos då Lehman Brothers ansökte om företagssanering, dvs åtgärder för att undvika konkurs, på hösten samma år.

Denna finanskris nådde även Europa år 2009. Finland som är ett väldigt exportberoende land, sjönk hela 8 % i sin BNP detta år. Många länder blev djupt skuldsatta, men detta är inte enbart på grund av finanskrisen. Länderna i Europa har levt över sina tillgångar hela 2000-talet, speciellt de sydeuropeiska länderna. Dessa länder tog nämligen väldigt stora lån då de gick med i euron i början av 2000-talet. Grekland hamnade 2009 i en återvändsgränd och fick ett låneprogram från

EU 2010, senare skulle även Portugal vara i behov av en nödfinansiering och även Italien och Spanien. Detta var väldigt olägligt då alla andra europeiska länder också befann sig i en egen kris. Denna kris är vi i än idag, vårt BNP är lika lågt som det var under 90-talets depression och det märkts väldigt bra i vardagen då i princip alla andra priser stiger, förutom lönerna. Det råder arbetslöshet i många länder, även i Finland, och människor är allmänt missnöjda. Vi måste dock kämpa vidare, och hoppas på bättre tider. (*Europainformationen Utrikesministeriet, Den ekonomiska krisen i Europa – bakgrund och förlopp, 2016*).

4.2 Olika banker på 2000-talet

Många av bankerna som finns idag har en lång historia i Finland, endast ett fåtal har kommit till på senare dagar. Användningsvanorna har förändrats mycket sedan 1800-talet. Bankens tjänster är något man använder dagligen i dagens läge, medan själva besöket till bankkontoret inte är lika populärt mera. Bankernas syfte har förändrats, den stora skillnaden mellan affärsbankerna och sparbankerna som försökte få även de fattiga att spara pengar, har suddats ut. Idag är det inte lika stor skillnad på de olika bankerna, och de välkomnar alla slags människor. De har alla en slags nätbank och nättjänster, lånetjänster, placerings- och spartjänster och korttjänster av något slag. Dock så är de olika bankerna specialiserade på olika saker idag. Finanskrisen förde med sig ett problem för bankerna. Människor har inte råd att köpa bostäder, att ta lån eller att placera sina pengar. De populära räntefonderna går idag alltmer på minus. (*Finlands bank, Eurosystemet, Finanssikriisin vaikutuksista Suomen talouteen, 2011*).

4.2.1 Finlands Bank på 2000-talet

Finlands Bank fungerar ännu idag som centralbanken för landet Finland, samt som landets nationella monetära myndighet. Finlands bank är också medlem av Eurosystemet och Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Eurosystemet består av Europeiska centralbanken och euroområdet nationella centralbanker. De förvaltar alla Euron, vilket är idag världens näst största valuta. Euroområdet har över 300 milj. invånare och består fr.o.m. 2015 av 19 olika europeiska länder. Finlands Bank har av denna orsak mål för både det egna landet, samt Euroområdet. Huvudmålet för Eurosystemet och Finlands Bank är prisstabilitet, vilket betyder en måttlig

ökning av konsumentpriser. Prisstabilitet gör ekonomiskt välstånd möjligt. En väldigt stor forskningsverksamhet stöder bankens expertis i dessa uppgifter. Finlands bank har bortsett från dessa uppgifter 3 kärnfunktioner; finansmarknad och statistik, bankrörelse och kontantförsörjning. Centralbanken har än idag monopol på att trycka nya pengar, något som har funnits med enda sedan 1800-talet. Det har alltså inte skett så mycket förändringar teoretiskt sett gällande Finlands Banks verksamhet, det största och mest betydande är att den idag hör till Eurosystemet, vilket har påverkat oss mycket. Finlands Bank har idag ca 400 anställda, och ytterligare ca 200 personer är anställda vid Finansinspektionen i anslutning till banken. Finlands banks logo består av Finland lejon med en ram irunt gjord av blad samt texten ”Suomen Pankki – Finlands bank” (Bild 4) (*Finlands bank, Finlands bank, 2016*).

Bild 4- Finlands banks logo (Hämtad 15.01.2016 från Finlands banks webbplats)

4.2.2 Sparbanken under 2000-talet

Sparbanken har en lång historia i Finland, och mycket saker har hänt på vägen till var de står idag. Sparbanken grundades år 1822 i Åbo för tjänstefolk och människor som inte hade så mycket medel att röra sig med. Vid denna tidpunkt var de första med att erbjuda banktjänster för alla finländare, oberoende ställning eller förmögenhet. Denna ideologi, att främja individens och samhällets välfärd, finns fortfarande i bakgrunden till sparbankernas verksamhet idag.

Sparbanken är idag en bank för alla finländare, och har många tjänster som ska hjälpa till med sparandet och placerandet av pengar. Sparbankerna var i början av 1900-talet kända för att inte ha lika ofta öppet som de andra bankerna, vilket är mycket ironiskt idag då Sparbanken är en av de

enda bankerna som har kvar sina långa öppettider för kassatjänster. Sparbanken satsar på lokal personlig service i dagens läge, samt sparande och placering av medel. De har alltså bibehållit Johan Julins sparbanksideologi från 1800-talet mycket väl, och fortsätter nu att blicka framåt med en splitterny webbsida och moderna banktjänster så som ”Ekonomivakten” och kontaktlös betalning. Sparbankens logo består idag av en vit rundad ek samt en turkos bakgrund (Bild 5), de böt ifrån den gröna eken eftersom det påminde för mycket om Aktia. (*Sparbanken, 5 skäl att byta till sparbanken, 2016*).

Bild 5 - Sparbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Sparbankens webbplats)

4.2.3 Nordea under 2000-talet

Nordea var för två sekler sedan, då allting startade, pionjärer i utvecklingen av en kommersiell banksektor. Efter Freden i Fredrikshamn år 1941 finansierade affärsbankerna många bostadsbyggen, och hjälpte att bygga upp detta land tillbaka. Idag är banken Norra Europas största finanskoncern. Deras kunder omfattar idag mest företag och finansinstitut, men även privat- och private banking-kunder. Nordea finns idag i Sverige, Finland, Norge, Danmark, Ryssland och Baltikum. De är också den ledande leverantören av liv- och pensionsförsäkringar i Norden just nu. Nordea har även planerat att sluta med kontanter helt och hållet i något skede, och redan på platser omkring Finland har Nordea inga kassatjänster alls t.ex. i Karis. Som en motsats till Sparbanken så satsar Nordea allt mera på kundservice via nätet, och de har t.o.m. utvecklat kundmöten via webbkamera. Idag har Nordea över miljoner kunder i Norra Europa och de blickar framåt och kommer allt mera att fokusera på betjäning av företag och finansinstitut i framtiden, de vill dock poängtera att de inte glömmer sina privatkunder. Nordeas logo består av

”Nordea” skrivet i blått samt två trianglar i det övre högra hörnet (Bild 6). (*Nordea, Vilka vi är, 2016*).

Bild 6 - Nordeas logo (Hämtad 15.01.2016 från Nordeas webbplats)

4.2.4 Danske Bank under 2000-talet

Ett över 100 års samarbete mellan banktjänster och posten tog slut år 2000, då banken blev Sampo bank. Sedan gjorde koncernen en stor affär år 2006, då Sampo-koncernen sålde aktier värda över 4 miljarder euro till Danske Bank, som var stationerad i Danmark. Danske bank är en dansk bank som har funnits i Danmark enda sedan 1871, och har sedan dess vuxit till en stor koncern med kontor i länderna Finland, Danmark, Sverige, Norge, Estland, Lettland, Litauen, Irland, Nordirland, Storbritannien, Tyskland, Polen, Luxemburg, Ryssland och USA. Namnet Sampo bank hölls kvar i landet enda fram till år 2012, och hädanefter har den varit känd som Danske Bank. I Finland har banken nästan 1 miljoner privatkunder, och banken är Finlands tredje största bank för privatkunder. Banken har dock även cirka 90 000 företags- och organisationskunder i landet. Banken har valt att satsa på privatkunder och att specialisera sig på placering och sparande, vilket gör banken till en konkurrent till Sparbanken. Danske banks logo består av två boxar, en blå innehållande ”Danske” samt en vit innehållande ”Bank” (Bild 7). (*Danske bank, Om banken, 2016*).

Bild 7 - Danske banks logo (Hämtad 15.01.2016 från Danske banks webbplats)

4.2.5 Aktia under 2000-talet

Grunden till det vi idag kallar för Aktia lades redan i början av 1800-talet, då de första sparbankerna kom till Finland. Aktia Sparbank uppstod för ca 20 år sedan av en fusion mellan Helsingfors Sparbank och några av skärgårdssparbankerna. Aktia blev ett aktiebolag 1993, och koncernen omstrukturerades sedan år 2008 för att bättre motsvara produkt- och serviceutbudet. På hösten 2008 ändrades bankens namn till Aktia Bank Abp och koncernen döptes till Aktia Abp. Sommaren 2013 förenklade koncernen sin juridiska struktur genom att Aktia Abp fusionerades med Aktia Bank Abp, som blev koncernens moderbolag. Banken satsar idag på privatkunder samt på kapitalförvaltning och försäkringar. Aktiakoncernen har idag cirka 350 000 kunder som betjänas av drygt 50 kontor. Kontoren finns idag utspridda omkring huvudstadsregionen samt vid den finländska kusten. Aktias logo består av ”Aktia” skrivet i en ljusare grön nyans (Bild 8). (*Aktia, Om Aktia, 2016*).

 The image shows the Aktia logo, which consists of the word "Aktia" in a bold, green, sans-serif font.

Bild 8 - Aktias logo (Hämtad 15.01.2016 från Aktias webbplats)

4.2.6 Ålandsbanken under 2000-talet

Ålandsbanken har varit viktig för lokala Åland enda sedan banken öppnade sina dörrar i början av 1900-talet. Banken har hjälpt till mycket vid t.ex. nödvändiga bostadsbyggen på ön. De har fortsatt vara en mycket viktig bank för den lilla ön och har idag kontor i Helsingfors, Tammerfors, Vasa, Åbo och Pargas i Finland. Efter 2009 har banken även kontor i Sverige i Stockholm, Göteborg och Malmö. Huvudkontoret ligger förstås i Mariehamn på Åland. Koncernen har idag ca 700 anställda och tre dotterbolag som ligger nära till banking. Banken satsar på privatkunder, samt på private banking, vilket de var först i Finland med. De tycker att personlig service är viktig, och de vill gärna ses som en bank som ”går som sin egen väg”. De

håller även just nu på med ett projekt ”Östersjöprojektet”, tillsammans med sina samarbetspartners för en friskare Östersjö. Ålandsbankens logo består av ett stort ”Å” skrivet i mörkgrönt (Bild 9). (*Ålandsbanken, Om oss, 2016*).

Bild 9 - Ålandsbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Ålandsbankens webbplats)

4.2.7 Andelsbanken under 2000-talet

Andelsbankens logo har moderniserats ytterligare under 2000-talet och fått en ännu mer orange färg (Bild 10). Den har även blivit kantigare eftersom man vill signalera sakkunskap och aktivitet. OP-gruppen blev sedan även huvudägare i Pohjola-gruppen Abp, och denna affär var den största i Op-gruppens historia, och hade väldigt stor betydelse för gruppen. Efter denna affär var OP-gruppen den ledande finansgruppen i Finland och idag heter gruppen OP-Pohjola. Detta märke är ett av de kändaste i landet, och Andelsbanken är även den största banken i Finland idag. (*Andelsbanken, Historia, 2016*).

Bild 10 - Andelsbankens logo (Hämtad 15.01.2016 från Andelsbankens webbplats)

5 Metoder

5.1 Kvantitativ och kvalitativ forskningsmetod

Forskning kan delas in i två huvudkategorier pga olika faktorer i ens studier. Dessa är *kvantitativ forskning* och *kvalitativ forskning*. Den *kvantitativa forskningen* ger resultat i form av siffror, konkreta mängder, svar som kön, ålder, utbildning och andra saker som är möjliga att räkna. D.v.s. faktorer som vi enkelt kan *kvantifiera*. Den *kvalitativa forskningen* går dock mer på djupet och försöker beskriva hur, vad och varför saker och ting händer och tolkas sedan utifrån dess kontext samt dess sammanhang. *Kvalitativt* innebär alltså inte på något vis att studien skulle ha en *högre kvalitet* än en kvantitativ studie vilket kanske kan vara lätt att tro. När man studerar något kvantitativt kan man göra det via t.ex. enkätundersökningar, frågeformulär, experiment och strikt utformade intervjuer. Svaren ska alltid vara korta och koncista, t.ex. ”Ja” ”Nej” Ibland” ”Aldrig”. Forskaren har alltså redan från början en klar bild av vad han/hon vill undersöka, och har redan på förhand valt ut korta och koncista svar som alla deltagare sedan anonymt svarar på. Därefter behandlar man svaren anonymt och framställer sedan statistiken med hjälp av olika grafer, diagram, tabeller m.m. (Nyberg, 2000, s. 100-102).

5.2 Enkät som datainsamlingsmetod

Datainsamlingsmetoden i denna studie är en enkätundersökning. Enkät är en datainsamlingsmetod som låter människor att vara aktiva genom att själva besvara olika frågor. I enkäten är det alltså informanterna som fyller i formuläret själva, inte som i en intervju där intervjuare fyller i svaren som informantanternas säger. Det finns olika typer av enkäter, postenkäter, gruppenkäter, enkät till besökare, datorenkät och enkäter för den intresserade. Jag har valt en datorenkät som betyder att enkäten ifylls av personer på nätet, och de sparas sedan automatiskt på webbsidan.

Det kan vara svårt att bestämma vilken typ av datainsamlingsmetod man vill använda, och då kan det vara hjälpsamt att gå igenom olika fördelar och nackdelar som finns med att använda enkäten som datainsamlingsmetod. Fördelar med att använda sig av enkät är att man kan göra enkätundersökningen på en väldigt storfolkgrupp och att svarsfrekvensen för det mesta brukar vara hög vid denna form av enkät. Arbetsinsatsen är inte så stor eftersom man inte behöver åka någonstans och dela ut enkäter och man behöver inte heller vänta på sina resultat på plats. Det tar heller inte allt för lång tid innan man kan börja bearbeta materialet efter att enkäten har skickats ut, eller i mitt fall, aktiverats. Informanterna som skall svara på enkäten kan ta sig tid att svara på frågorna och fundera över svarsalternativen i god tid. När det gäller att tolka resultatet är det ganska lätt då man har använt en datorenkät eftersom enkätfrågorna och svaren är upplagda på samma sätt för alla informanter. I enkäten påverkas inte informanten lika mycket som vid en intervju där informanten lätt kan påverkas av sättet intervjuaren ställer sina frågor på, eller hur intervjuaren beterar sig under själva intervjun. Det kan även kännas lite lättare för informanten att svara på mera känsliga och personliga frågor i en enkät då han/hon inte behöver uttala sig högt framför en eller flera främmande personer.

Nackdelar med enkäten kan vara att det kan förekomma ett visst bortfall som påverkar resultatet i undersökningen, t.ex. om frågorna i enkäten är dåligt utformade leder det till ett större bortfall. Personer med läs- och skrivsvårigheter, personer med utländskt ursprung som inte klarar av språket eller personer med något annat handikapp blir t.ex. bortfall i enkätundersökningen. Enkätundersökningen får inte innehålla för många frågor, utan det finns en regel som säger att ifyllandet av enkäten inte bör ta längre än en halvtimme. Detta betyder att enkäten inte bör innehålla mer än 40-50 stycken frågor. Om enkäten har flera frågor än detta, och räcker längre än en halvtimme är risken stor att informanten tröttnar och ger upp eller inte längre orkar tänka efter ordentligt och då blir resultatet felaktigt. I en enkät kan inte heller informantens identitet bekräftas med total säkerhet. I enkäten kan man inte ha allt för komplicerade frågor, vilket betyder att man inte får ett fördjupat resultat. Har man öppna frågor i enkäten får man dock en lite bredare fördjupning, men då krävs det även en kvalitativ forskningsmetod då man analyserar svaren.

När jag har analyserat mina svar har jag utgått från en kvantitativ metod, och till detta valde jag en deskriptiv kvantitativ analysmetod eftersom enkäten innehåller endast slutna frågor. Men jag har även valt en kvalitativ analysmetod, en innehållsanalys, eftersom en del av enkätens resultat ska analyseras. Enkätens syfte är att ta reda på den unga personen i Finlands användning av banktjänster, samt hur det har förändrats genom tiderna. I den första delen av syftet kommer jag att behöva en deskriptiv statistik och i den senare delen av syftet kommer jag att använda mig av en innehållsanalys.

Innan man skickar ut, eller i mitt fall aktiverar, enkäten i den riktiga undersökningen är det viktigt att man testat enkäten i en testundersökning, även kallad en *pilotstudie*. Syftet med en pilotstudie är att man tar reda på om den som svarar förstår frågorna på samma sätt som den som gjort upp frågorna. Den som gör enkäten förstår frågorna väldigt bra, medan den som inte vet någonting om enkäten på förhand kanske inte förstår dem alls pga eventuell dålig utformning av frågor eller stavfel m.m. Med pilotstudien får man också fram ifall det eventuellt saknas något från enkäten, t.ex. om svarsalternativen är för några eller om man oftast kryssar i samma svarsalternativ. Eller saknas det svarsalternativ i någon fråga så går det ju inte att fylla i. När man gjort den första testundersökningen själv ska man låta en bekant fylla i enkäten, detta kallas *pilotstudie 1*. När man sedan har gått igenom svaren från pilotstudie 1, och gjort eventuella ändringar är det dags för *pilotstudie 2*. Nu ska man låta helt främmande människor svara på enkäten och be dem att ge några synpunkter om den. Efter detta är det packat och klart för att skicka iväg enkäten ut i cybervärlden. (Ejlertsson, 2005, s. 7-36).

5.3 Deskriptiv statistik

Jag har använt mig av deskriptiv statistik i studien. Utan statistik vore kvantitativ data en enda röra av siffror. Man använder deskriptiv statistik när man vill beskriva och upplära data. Det är alltså olika sätt att redovisa siffermaterial. Man kan t.ex. använda sig av olika tabeller, former eller andra statistiska mått t.ex. centralmått, korrelation, spridningsmått. Medelvärden och procentsatser är olika exempel på deskriptiv statistik. En deskriptiv nivå i kvantitativ forskning innebär att man håller sig nära det grundläggande råmaterialet och gör en väldigt minimal

tolkning i analysen. Man representerar alltså inte materialet i form av tolkande begrepp, utan tolkningsnivån är med andra ord låg. Jag använder mig av deskriptiv statistik då jag vill ha reda på unga personer i Finlands användning av banktjänster i dagens läge, och till det resultatet behövs ingen tolkning alls. Det är endast statistik som ska beskrivas och redovisas. (*Polit, 2008, s. 12*).

5.4 Innehållsanalys

Då man analyserar data gör man en innehållsanalys på det material som man vill analysera. Materialet kan bestå av t.ex. frågor, intervjuer, skrivna berättelser eller observationer, men det är alltså något som måste analyseras. Då man börjar analysera måste man först bekanta sig med materialet och få ”ordning på kaoset”. Man ska sammanställa uttryck och påstående som har samma bakomliggande tanke och man bör även både beskriva och tolka samtidigt när man analyserar materialet. I mitt fall använder jag mig av en innehållsanalys då en del av mitt syfte med enkäten var att jämföra hur användningen av banktjänster hos personer i Finland har förändrats genom åren. Till detta krävs inte endast en statistik utan även en tolkning av vad dessa förändringar beror på. Jag kommer alltså inte att tolka själva svaren i sig från enkäten, utan endast varför resultatet ser ut som det gör och hur det har förändrats. (*Carlsson, 1991, s. 61-62*).

5.5 Forskningsetik

En forskares arbete regleras av mer eller mindre tvingande regler och föreskrifter som man måste följa. Man kan ändå säga att forskarens eget etiska ansvar i en mening utgör grunden för all forskningsetik. Forskaren har nämligen ytterst själv ansvaret att se till att forskningen är av god kvalitet och moraliskt acceptabel. Informanterna får inte kränkas, förödmjukas eller göras till föremål för fysisk eller psykisk skada.

Det finns generellt fyra etikregler:

Informationskravet; Informanterna ska få information om forskningsarbetets syfte samt vad deltagandet går ut på.

Samtyckeskravet; Informanterna har rätt att bestämma om de vill medverka i forskningsarbetet eller inte. Medverkan i ett forskningsarbete är alltid frivilligt.

Konfidentialitetskravet; Informanternas uppgifter behandlas helt och hållet anonymt, och deras personliga uppgifter skyddas så att inga utomstående än den som skriver arbetet kommer åt dem. Då resultatredovisningen sker får det under inga omständigheter komma fram vem som har svarat vad.

Nyttjandekravet; De uppgifter som har samlats in i samband med forskningsarbetet får bara komma till användning i det aktuella forskningsarbetet. Man får alltså inte använda uppgifterna t.ex. till ett senare arbete.

I många fall måste man också ha ett tillstånd för att få utföra ett forskningsarbete. Man måste i ett tidigt skede innan undersökningen sker alltså anhålla om ett tillstånd. I vissa fall måste även andra parter ge sitt tillstånd, t.ex. föräldrar. I detta fall har jag inte behövt tillstånd till mitt slutarbete. (*Patel & Davidson 2011, s. 62-64*).

5.6 Undersökningens praktiska genomförande

Undersökningen utfördes våren 2016. Jag började med att utforma en enkät som skulle ge svar på min tredje frågeställning; ”Hur har användningsbehovet av banken hos den finländska människan förändrats genom åren?”. De två andra frågeställningarna har jag fått reda på genom att forska i historielitteratur.

Jag började med att gå till biblioteket efter böcker som handlade om både kvalitativ och kvantitativ forskningsmetod, eftersom jag inte var säker på vilken som var vad. Efter att ha kollat igenom lite böcker så förstod jag vilken forskningsmetod jag skulle använda mig av. Innan jag började göra min datorenkät så skrev först alla frågor och svarsalternativ manuellt på papper. Sedan diskuterade jag enkätens utformning och utseende men min handledare, och han gav synpunkter och förändringar som krävdes. Då min handledare och jag själv var nöjda med

enkäten började jag leta efter en bra webbplats för min enkät. Jag valde

<https://surveyplanet.com/> eftersom den var gratis oberoende mängden av frågor, och den var väldigt lätt att använda samt såg attraktiv ut.

När jag var nöjd med enkätens utseende och innehåll så gjorde jag först en testundersökning av enkäten själv, sedan en pilotstudie 1 med fem bekanta personer som fick fylla i enkäten och sedan ge feedback på vad som kunde vara svårt att förstå. När jag hade fått feedbacken ändrade jag lite på enkäten. Sist men inte minst så gjorde jag en pilotstudie 2 med tre stycken obekanta människor, som sedan gav de sista synpunkterna på min enkät. Jag gjorde några sista ändringar och sedan aktiverade jag enkäten. Jag skickade ut länken till enkäten samt en förklaring på vem jag är och vad det är enkäten handlar om, till både Novias webmail och Facebook. E-posten sändes ut till alla studeranden på Yrkeshögskolan Novia i alla olika orter, och på Facebook gjorde jag inlägget offentligt så att så många som möjligt skulle kunna ta del av enkäten (se bilaga 1). Enkäten aktiverades 19.01.2016 och inaktiverades 02.02.2016. Enkäten var alltså aktiv i exakt två veckor, och under denna tidsperiod deltog sammanlagt 485 personer i undersökningen. Alla svarade på alla frågor, och svaren var alla seriösa.

I analysprocessen använde jag mig av deskriptiv statistik när jag analyserade de slutna frågorna. Jag tog hjälp av dataprogrammen Microsoft Office Excel samt Word för att kunna redovisa mina svar i olika cirkeldiagram och staplar, detta redovisas i resultatredovisningen. Jag analyserade sedan dessa resultat med hjälp av innehållsanalysens principer. Svaren från analysprocessen presenteras i resultatanalysen.

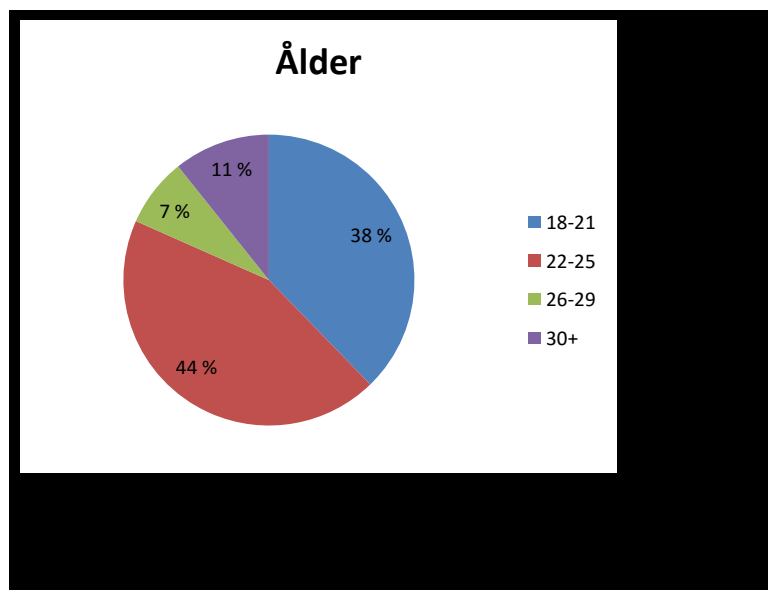
6 Resultatredovisning

I detta kapitel skall jag redovisa resultatet från min enkätundersökning. Jag kommer att redovisa resultatet med hjälp av cirkeldiagram. I enkätundersökningen deltog sammanlagt 485 personer. Alla som deltog i enkätundersökningen var helt och hållet anonyma, alla deltog i alla frågor och alla svarade på samma frågor.

6.1 Personliga frågor

6.1.1 Ålder

Cirkeldiagrammet i Figur 1 visar vilken ålder informanterna har.

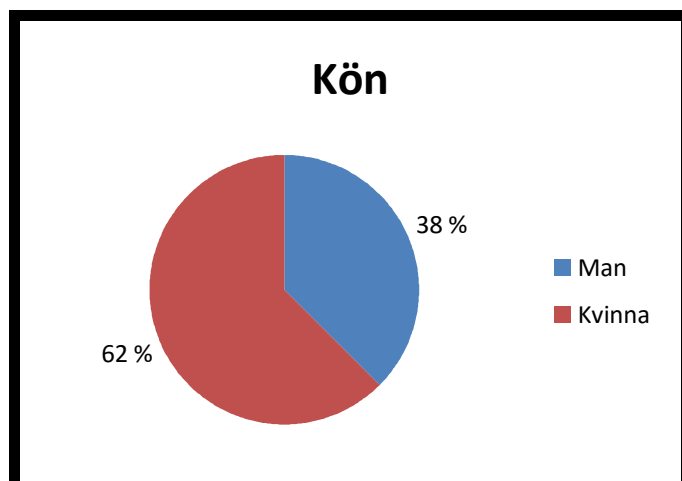

Figur 1 - Cirkeldiagram över informanternas ålder

Sammanlagt var det 183 informanter (38%) som var mellan 18-21 år gamla, 213 informanter (44%) som var mellan 22-25 år gamla, 37 informanter (7%) var mellan 26-29 år gamla och 52 informanter (11%) var över 30 år gamla.

6.1.2 Kön

Cirkeldiagrammet i Figur 2 visar vilket kön informanterna har.

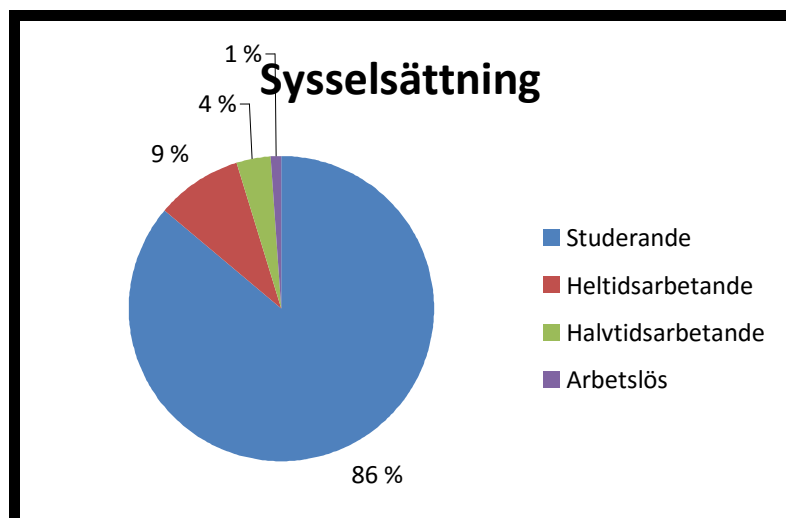

Figur 2 - Cirkeldiagram över informanternas kön

Sammanlagt var det 182 informanter (38%) som var män, samt 303 (62%) informanter som var kvinnor.

6.1.3 Sysselsättning

Cirkeldiagrammet i Figur 3 visar vilken sysselsättning informanterna har.

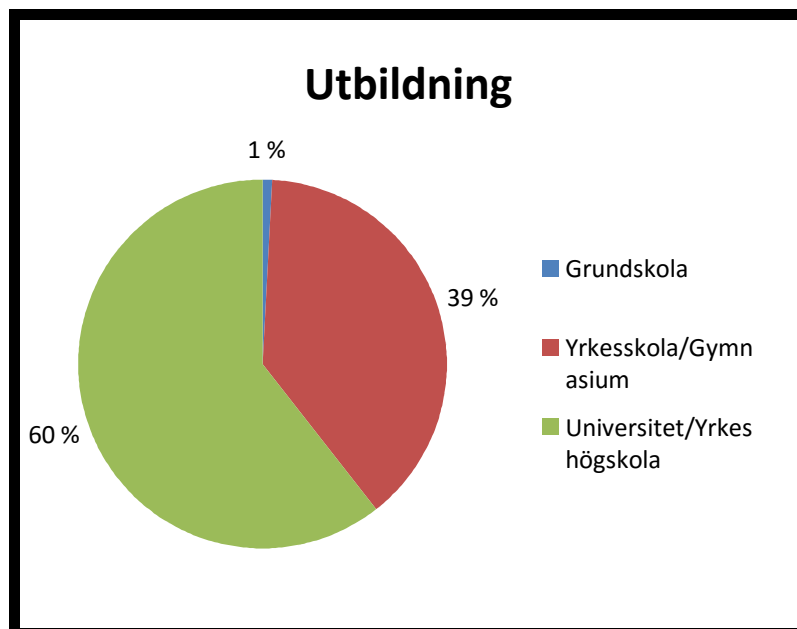

Figur 3 - Cirkeldiagram över informanternas sysselsättning

Sammanlagt var 418 informanter (86%) studerande, 44 informanter (9%) var heltidsarbetande, 17 informanter (4%) var halvtidsarbetande och 6 informanter (1%) var arbetslösa.

6.1.4 Utbildning

Cirkeldiagrammet i Figur 4 visar vilken utbildning informanterna har.

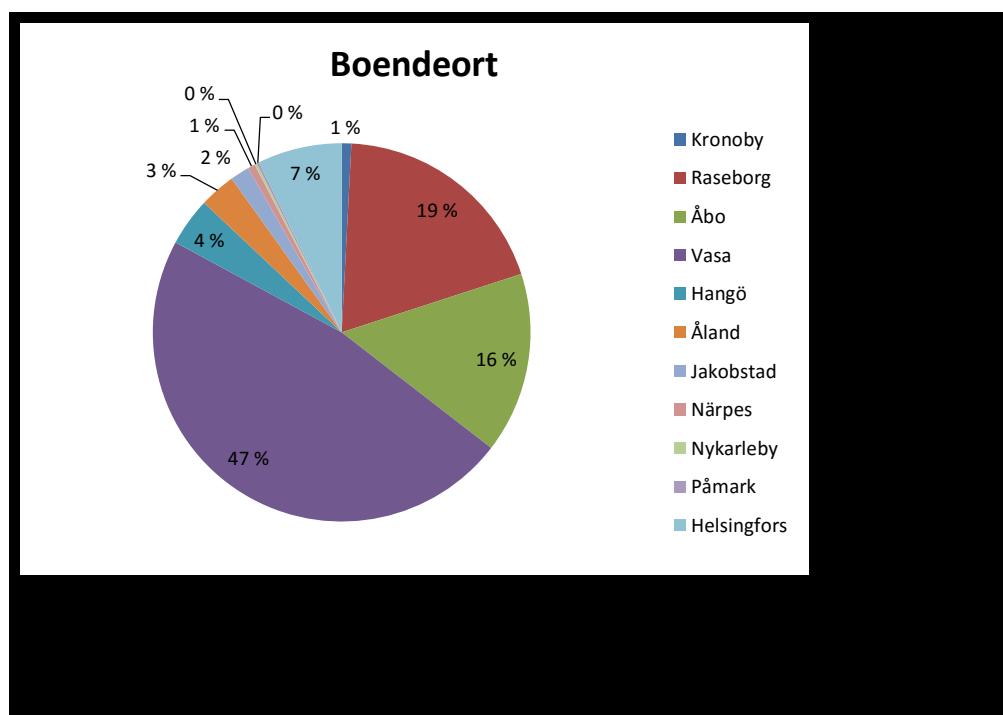

Figur 4 - Cirkeldiagram över informanternas utbildning

Sammanlagt hade 4 informanter (1%) endast gått grundskola, 187 informanter (38%) hade gått yrkeskola eller gymnasium, samt 294 informanter (61%) hade gått yrkeshögskola eller universitet.

6.1.5 Boendeort

Cirkeldiagrammet i Figur 5 visar vilken boendeort informanterna har.

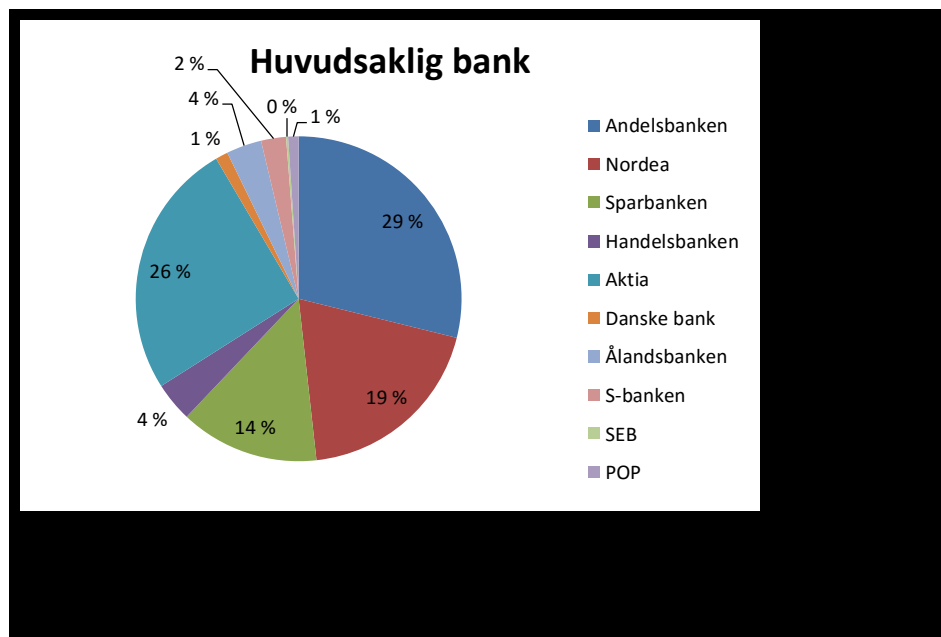
Figur 5 - Cirkeldiagram över informanternas boendeort

Sammanlagt bodde 4 informanter (1%) i Kronoby, 93 informanter (19%) bodde i Raseborg, 75 informanter (15%) bodde i Åbo, 230 informanter (48%) bodde i Vasa, 20 informanter (4%) bodde i Hangö, 15 informanter (7%) bodde på Åland, 8 informanter (2%) bodde i Jakobstad, 3 informanter (0%) bodde i Närpes, 1 informant (0%) bodde i Nykarleby, 1 informant (0%) bodde i Påmark och 35 informanter (7%) bodde i Helsingfors.

6.2 Användningsvanor

6.2.1 Huvudsaklig bank

Cirkeldiagrammet i Figur 6 visar vilken bank informanterna huvudsakligen använder sig av.

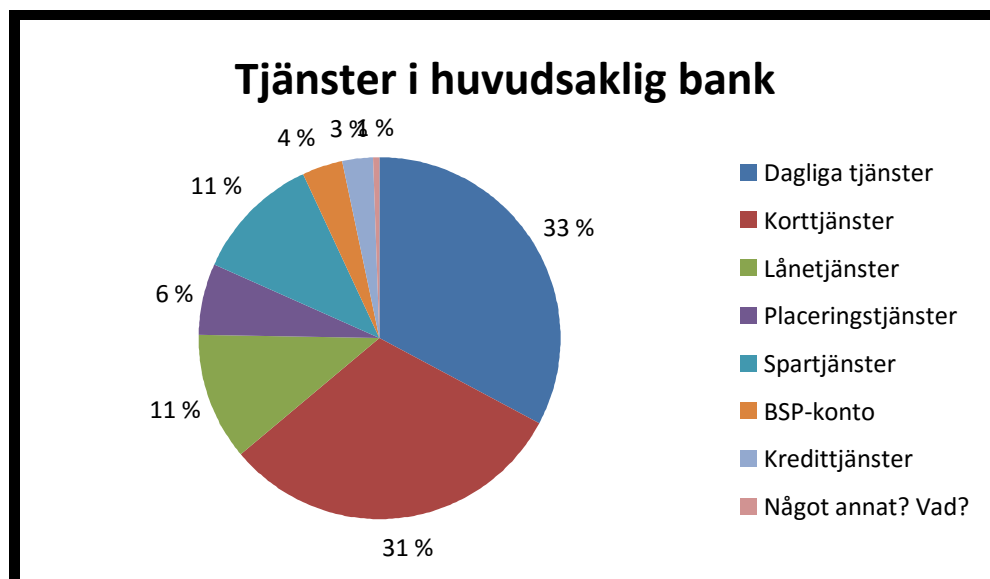

Figur 6 - Cirkeldiagram över huvudsaklig bank

Sammanlagt 140 informanter (29%) hade Andelsbanken som huvudsaklig bank, 94 informanter (19%) hade Nordea, 66 informanter (14%) hade Sparbanken, 19 informanter (4%) hade Handelsbanken, 124 informanter (26%) hade Aktia, 6 informanter hade Danske Bank, 17 informanter (4%) hade Ålandsbanken, 12 informanter (2%) hade S-banken, 3 informanter (1%) hade SEB och 4 informanter (1%) hade POP.

6.2.2 Tjänster i huvudsaklig bank

Cirkeldiagrammet i Figur 7 visar vilka tjänster informanterna använder sig av i sin huvudsakliga bank.

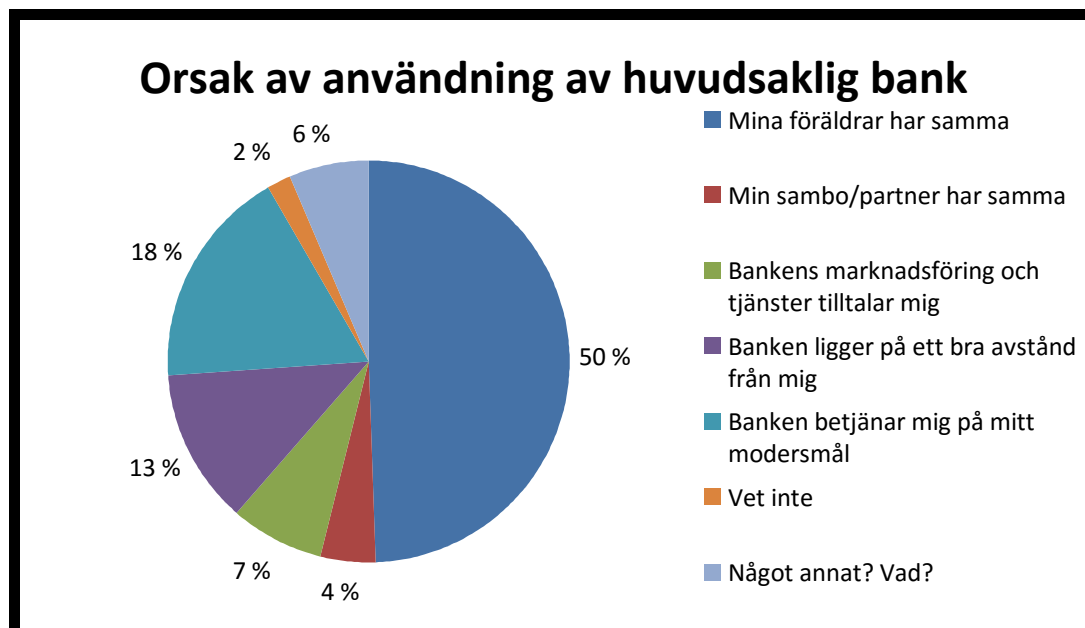

Figur 7 - Cirkeldiagram över tjänster i huvudsaklig bank

Sammanlagt 431 informanter (33%) använde sig av dagliga tjänster (uttagning och insättning av pengar och andra kassatjänster) i sin huvudsakliga bank, 409 informanter (31%) använde sig av korttjänster (debit, credit, electron m.m.), 149 informanter (11%) använde sig av lånetjänster, 82 informanter (6%) använde sig av placeringstjänster, 149 informanter (11%) använde sig av spartjänster, 50 informanter (4%) använde sig av BSP-konto och 34 informanter (3%) använde sig av kredittjänster. Sedan frågade jag även "Något annat? Vad?" varav 9 informanter (1%) svarade; försäkringstjänster.

6.2.3 Orsak av användning av huvudsaklig bank

Cirkeldiagrammet i Figur 8 visar hur /varför informanterna började använda sig av deras huvudsakliga bank:

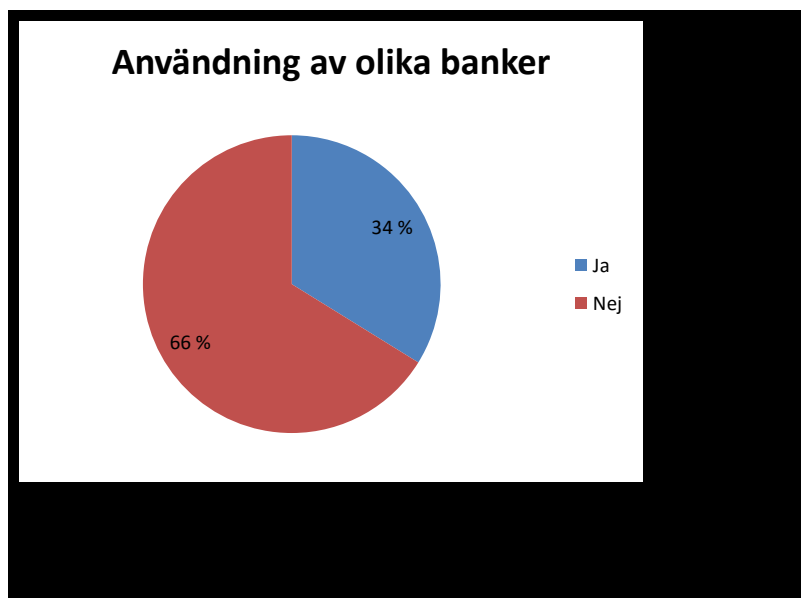

Figur 8 - Cirkeldiagram över orsak av användning av huvudsaklig bank

Sammanlagt 392 informanter (50%) svarade att de använde sig av sin huvudsakliga bank eftersom deras föräldrar har samma, 35 informanter (4%) svarade att det är för att deras sambo/partner har samma bank, 58 informanter (7%) svarade att det är för att bankens marknadsföring och tjänster tilltalar dem, 99 informanter (13%) svarade att det är för att banken ligger på ett bra avstånd från dem, 142 informanter (18%) svarade att det är för att banken betjänar dem på deras modersmål, och 15 informanter (2%) vet inte varför. Sedan frågade jag även "Något annat? Vad?" varav 50 informanter (6%) svarade; bästa låneerbjudandet, jag jobbar på banken i fråga och tjänsternas kostnad lägre än i andra banker.

6.2.4 Användning av olika banker

Cirkeldiagrammet i Figur 9 visar om de använder sig av flera banker än en:

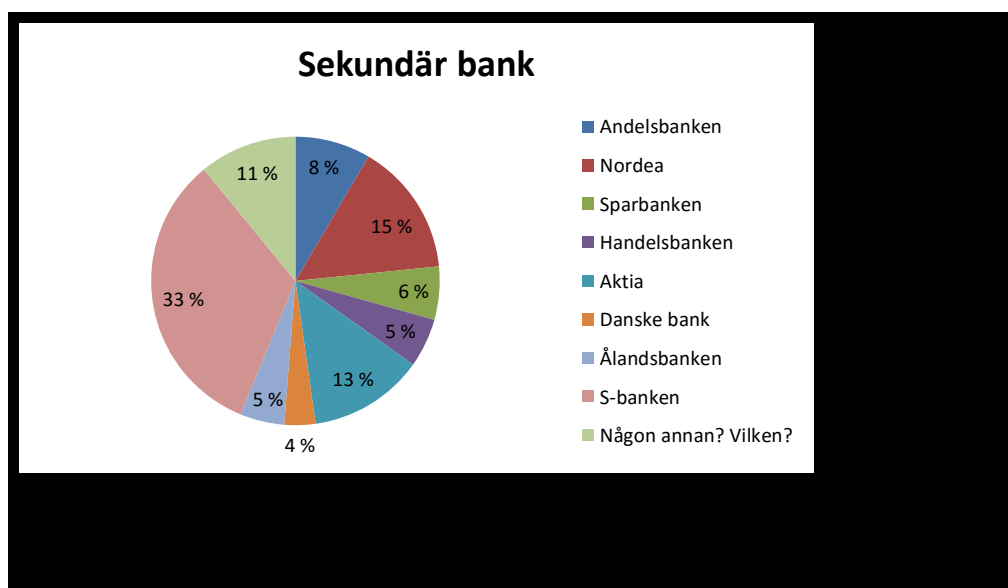

Figur 9 - Cirkeldiagram över användning av olika banker

Sammanlagt 164 informanter (34%) svarade att de använder sig av olika banker, och 321 informanter (66%) svarade att de inte använder sig av flera banker än en.

6.2.5 Sekundär bank

Cirkeldiagrammet i Figur 10 visar om informanten svarade ”Ja” på fråga 9 (användning av olika banker), vilka banker använder de sig ytterligare av:

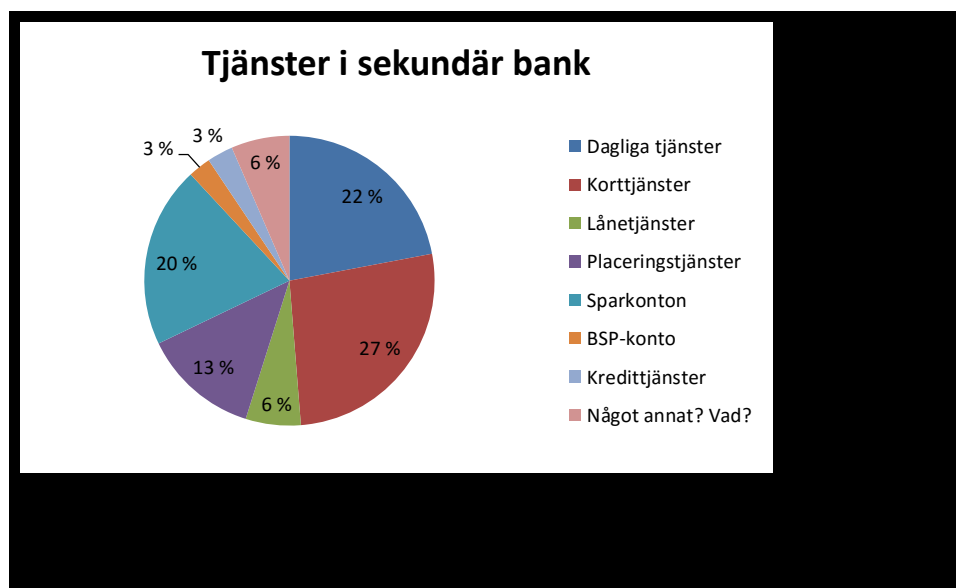

Figur 10 - Cirkeldiagram över informanternas sekundära bank

Sammanlagt 17 informanter (8%) använder sig av Andelsbanken som sekundär bank, 30 informanter (15%) använder sig av Nordea, 12 informanter (6%) använder sig av Sparbanken, 11 informanter (5%) använder sig av Handelsbanken, 26 informanter (13%) använder sig av Aktia, 7 informanter (4%) använder sig av Danske bank, 10 informanter (5%) använder sig av Ålandsbanken och 66 informanter (33%) använder sig av S-banken. Sedan frågade jag även ”Någon annan? Vilken?” varav 22 informanter (11%) svarade; Commonwealth, Nordnet, Auckland Savings Bank, OTP bank, Swedbank och SEB.

6.2.6 Tjänster i sekundär bank

Cirkeldiagrammet i Figur 11 visar om informanten svarade ”Ja” på fråga 9 (användning av olika banker), vilka tjänster använder de sig av i sin sekundära bank:

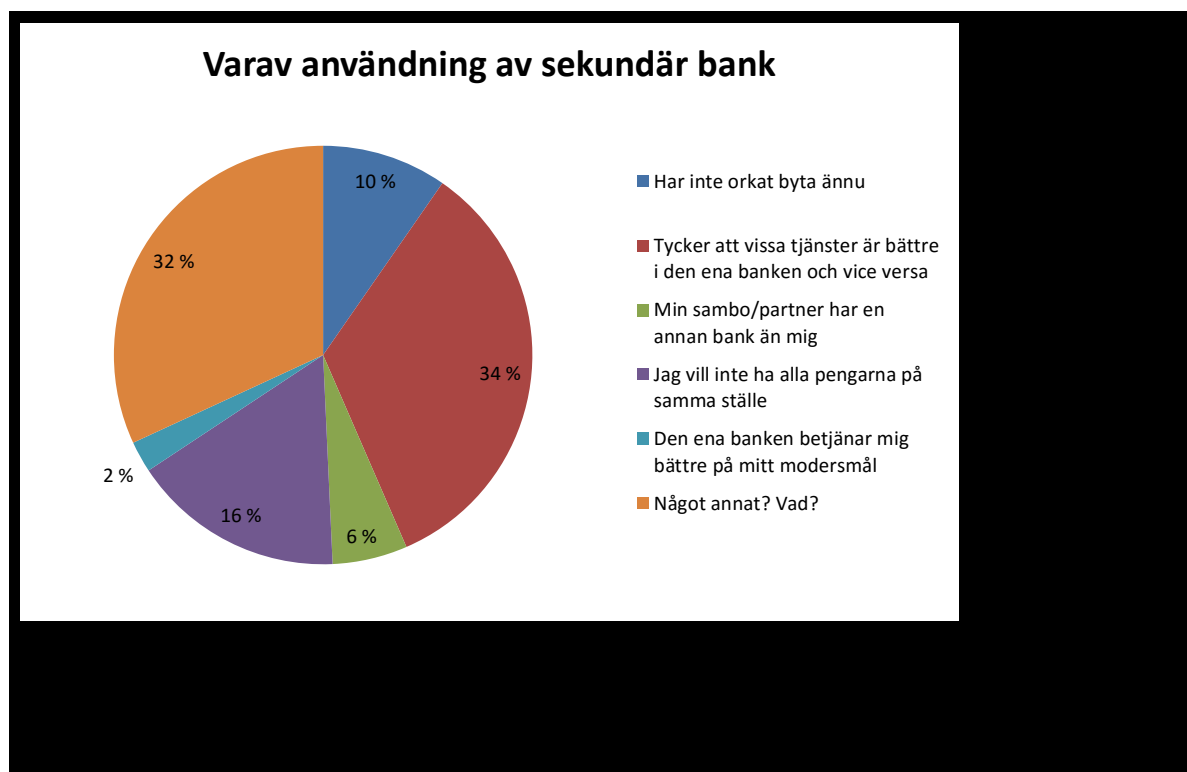

Figur 11 - Cirkeldiagram över tjänster i sekundär bank

Sammanlagt 61 informanter (22%) svarade att de använder sig av dagliga tjänster i sin sekundära bank, 74 informanter (27%) använder sig av korttjänster, 17 informanter (6%) använder sig av lånetjänster, 36 informanter (13%) använder sig av placeringstjänster, 56 informanter (20%) använder sig av sparkonton, 7 informanter (3%) använder sig av BSP-konto och 8 informanter (3%) använder sig av kredittjänster. Jag frågade även ”Något annat? Vad?” och 18 informanter (6%) svarade; bonuskonto, S-bonus.

6.2.7 Varav användning av sekundär bank

Cirkeldiagrammet i Figur 12 visar om informanten svarade ”Ja” på fråga 9 (användning av olika banker), varför informanterna använder olika banker:

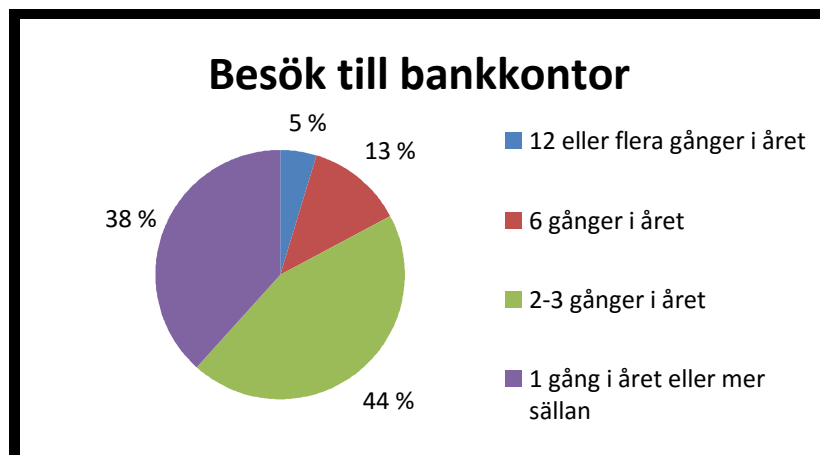

Figur 12 - Cirkeldiagram över varför informanterna använder sig av en sekundär bank

Sammanlagt 20 informanter (10%) svarade att de använder sig av sekundär bank eftersom de inte orkat byta ännu, 70 informanter (34%) tycker att vissa tjänster är bättre i den ena banken och vice versa, 12 informanter (6%) har en sambo eller partner som har en annan huvudsaklig bank än dem, 34 informanter (16%) vill inte ha pengarna på samma ställe och 5 informanter (2%) tycker att den sekundära banken betjänar dem bättre på deras modersmål. Sedan frågade jag även ”Något annat? Vad?” varav 66 (32%) informanter svarade; man är automatiskt medlem i S-banken då man har S-kort.

6.2.8 Besök till bankkontor

Cirkeldiagrammet i Figur 13 visar hur ofta informanterna besöker bankkontoret:

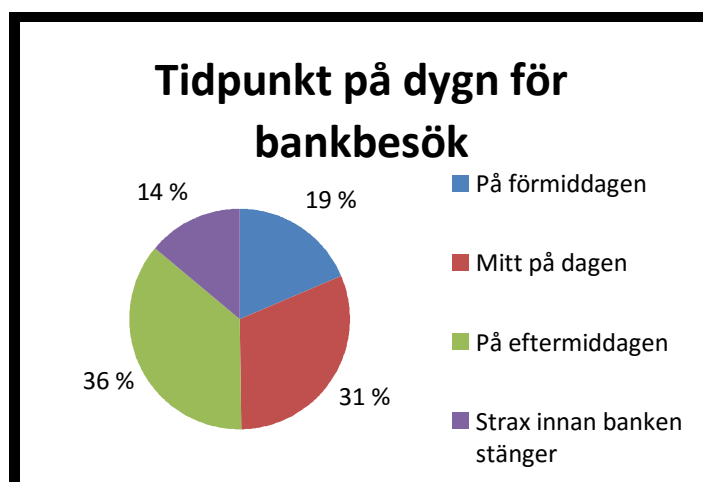

Figur 13 - Cirkeldiagram över hur ofta informanterna besöker bankkontoret

Sammanlagt 23 informanter (5%) besöker bankkontoret 12 eller flera gånger i året, 61 informanter (13%) besöker bankkontoret 6 gånger i året, 215 informanter (44%) besöker bankkontoret 2-3 gånger i året och 186 informanter (38%) besöker bankkontoret 1 gång i året eller mer sällan.

6.2.9 Tidpunkt på dygn för bankbesök

Cirkeldiagrammet i Figur 14 visar vilken tid på dagen informanterna besöker bankkontoret:

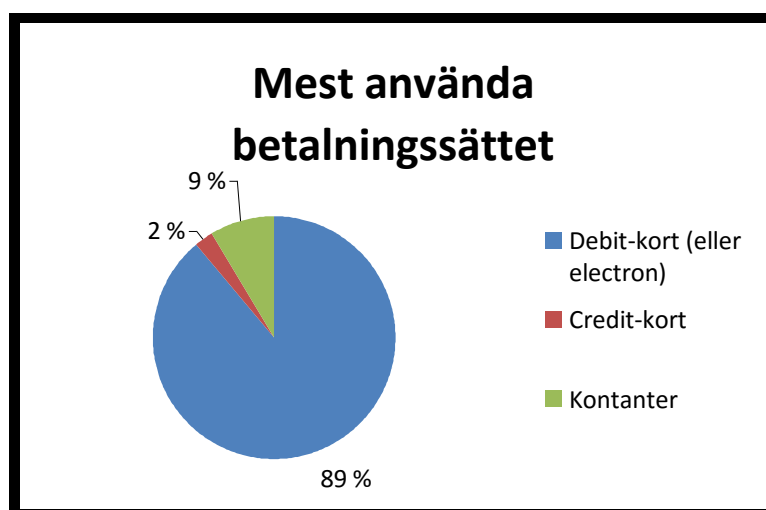

Figur 14 - Cirkeldiagram över vilken tid på dagen informanterna besöker banken

Sammanlagt 90 informanter (19%) besöker banken på förmiddagen, 151 informanter (31%) besöker banken mitt på dagen, 176 informanter (36%) besöker banken på eftermiddagen och 68 informanter (14%) besöker banken strax innan den stänger.

6.2.10 Mest använda betalningssättet

Cirkeldiagrammet i Figur 15 visar vilket betalningssätt informanterna använder sig mest av:

Figur 15 - Cirkeldiagram över informanternas mest använda betalningssätt

Sammanlagt 431 informanter (89%) använder sig mest av Debit-kort (eller electron), 12 informanter (2%) använder sig av credit-kort och 42 informanter (9%) använder sig av kontanter.

7 Resultatanalys

I detta kapitel kommer jag att tolka mitt resultat från enkätundersökningen, med hjälp av innehållsanalys mot den teoretiska bakgrunden. Som jag tidigare redan nämnde skickades enkäten ut 19.01.2016 och efter det hade informanterna exakt två veckor på sig att besvara enkäten på nätet. Under denna tid fick jag 485 svar, vilket jag är mycket nöjd med. Jag anser mig kunna dra slutsatser av detta svarsantal. Syftet med enkäten var att undersöka hur användningen av banktjänster hos unga personer ser ut idag, och hur den har förändrats bland personer i landet genom åren.

7.1 Analys av huvudsaklig bank

I figur 6 visar jag med ett cirkeldiagram vilken bank informanterna använder sig av som huvudsaklig bank. Mestadels använde sig informanterna av Andelsbanken (29%) som huvudsaklig bank, Aktia var näststörst bland informanterna (26%) och Nordea kom på tredje plats (19%). Detta var ingen överraskning eftersom Andelsbanken, Nordea och Aktia alltid har varit stora banker i Finland. Andelsbanken började som Andelskassor som snabbt spred sig huvudsakligen kring landsbygden i Finland under 1800-talet och fortsatte att växa under 1900-talet. Nordea började som jordbruksbank och fick snabbt fotfäste i landet. Aktia började på 1800-talet som sparbank, och sparbankerna har varit stora enda fram tills slutet av 1900-talet då de upplevde en temporär krasch. Aktia är även näststörst eftersom största delen av informanterna är finlandssvenska, och banken har alltid haft service på svenska.

I figur 7 visar jag med ett cirkeldiagram vilka tjänster informanterna använder sig av i sin huvudsakliga bank. De vanligaste tjänsterna visade sig vara dagliga tjänster, dvs uttagning och insättning av pengar och andra kassatjänster (33%), samt korttjänster, dvs debit, credit och electron m.m., (31%). Detta var chockerande siffror eftersom det är en mycket högre procent för dagliga tjänster än vad jag hade anat. Dock så kan det handla om att ungdomarna t.ex. sätter in kontanter på sina konton som de fått i t.ex. födelsedagspresent. Banker stänger sina kassatjänster

helt och hållet, eller åtminstone förkortar öppethållningstider eller minskar på kassapersonalen, men tydligen finns det ändå ett behov av dessa tjänster bland ungdomar. Förr i tiden var nog denna procent nästan 100, eftersom det inte fanns någon nätbank eller något kort. De första webbaserade banktjänsterna och GSM-tjänsterna kom först år 1995 (dock så kom telefonbanken redan på 80-talet). Skulle man ha pengar, så skulle man gå till banken. Det existerade i princip inga andra tjänster förutom kassatjänster och lån. Placeringar blev vanligare först under slutet av 1900-talet. Procenten för korttjänster är hög, men skulle borde vara högre eftersom de flesta i dagens läge nog säkert använder sig av någon form av betalkort. Procenten för placeringar, lån osv är än så länge låg, men det är lätt att förstå då det var mestadels personer mellan 18-21 år (38%) samt personer mellan 22-25 år (44%), som besvarade enkäten. Dessa tjänster kommer att bli mera aktuella i ett senare skede av livet.

I figur 8 visar jag med ett cirkeldiagram varför informanterna har valt sin huvudsakliga bank. En väldigt stor procent (50%) svarade att de använder sig av sin huvudsakliga bank eftersom deras föräldrar har samma. Detta var utan tvekan det avgörande svaret, jämfört med de andra procenterna, och ingenting chockerande. Många stannar kvar på banken, eftersom det är på denna bank man har varit hela sitt liv. Detta svar har tydligt ändrat sedan förr i tiden. På 1800- och tidigare 1900-tal fanns det olika banker för alla medborgare. Föreningsbanken var en jordbruksbank, senare affärsbank, Andelskassorna var för landsbygden osv. Om man hade frågat samma fråga vid denna tidpunkt hade säkert mestadels av svaren varit antingen ”banken stöder landsbygden”, eller ”eftersom jag är jordbrukare”. Detta hade ju i princip även att göra med vad ens familj sysslade med, så i princip är svaret detsamma, men man hade kanske velat formulera svaret annorlunda eftersom bankerna vid denna tidpunkt var mycket olika varandra jämfört med idag. Den enda banken som välkomnade alla slags människor, var Sparbanken, men den fanns inte heller överallt.

7.2 Analys av sekundär bank

I figur 9 visar jag med ett cirkeldiagram hur många som använder sig av olika banker. 66% svarade att de inte använder sig av flera banker än en, och 35% svarade att de använder sig av

olika banker. Jag blev förundrad över svaren eftersom jag trodde det var flera som använde sig av olika banker, det är t.ex. väldigt populärt i dagens läge att ha brukskonto på en bank och ett sparkonto på en annan osv. Svaren kan förstås även bero på att informanterna är för unga för att ha hunnit tänka på sparkonton, placeringar och lån osv. Om man tänker tillbaka på 1800-talet så kan man tänka sig att detta var någonting ovanligt, banken representerade vem du var och du hölls nog troligen kvar vid en och samma. Man kunde förstås byta om det uppstod en annan bank som representerade dig som individ bättre, men då böt man säkert helt och hållet. Den finländska människan hade inte heller nog med medel för att kunna sprida ut sina pengar på olika banker förr i tiden. Under 1900-talets slut blev det dock vanligare att ha flera olika banker, med tanke på räntor, bankerna började marknadsföra sina tjänster mera och många hade lån på en annan bank än sin huvudsakliga. I dagens läge är det dock vanligare att man byter precis alla konton och kort osv till den banken man tar lån från.

I figur 10 visar jag med ett cirkeldiagram vilken bank/ vilka banker informanterna använder sig av som sekundär bank. Hela 33% använder sig av S-banken som sekundär bank, vilket kan förklaras av att man automatiskt hör till S-banken då man äger ett S-bonuskort. Utöver detta är det mest informanter som använder sig av Nordea (15%) samt Aktia (13%) som sekundära banker. Strax därefter kommer även Andelsbanken (8%), vilket förklarar än en gång att dessa tre banker är de största i Finland (Aktia medräknat pga finlandssvenskarnas höga deltagande). Som sagt var detta fenomen av olika banker inte populärt fram tills slutet av 1900-talet, och då hörde dessa banker även till de största, vilket betyder att det inte har förändrats mycket sedan dess. Ett stort undantag är dock Aktia, som är en produkt av Sparbankernas krasch i slutet av 1900-talet, vilken inte hade kunnat fungera som en sekundär bank vid denna tidpunkt.

I figur 11 visar jag med ett cirkeldiagram vilka tjänster informanterna använder sig av i sin sekundära bank/ sina sekundära banker. Största delen av informanterna använde sig häpnadsväckande av korttjänster (27%) i sin sekundära bank. Detta var ett förundrande svar eftersom man måste ha ett brukskonto för att ha ett kort, och de flesta brukar kalla den bank de har sitt brukskonto i för sin huvudsakliga bank. Det kan även hända att dessa personer är de samma som hade svarat S-banken som sin sekundära bank, vilket kan betyda att de har menat S-bonuskortet som korttjänster. 22% använde sig av dagliga tjänster och 20% använde sig av

sparkonton. Detta var förväntat, eftersom de flesta man talar med oftast har ett sparkonto eller annat sorts konto på en annan bank som t.ex. deras släktingar har öppnat för dem när de var små. Dessa tjänster i sekundär bank har egentligen inte ändrats sedan slutet av 1900-talet, människor öppnade mestadels konton i andra banker eftersom de ville ha de bästa räntorna på både placerings- och sparkonton, samt på lån. Förr fick man även öppna konton hit och dit, för vem som helst, t.ex. ett barnbarn. Idag måste föräldrarna vara med och öppna det, och man kräver barnets underskrift när den kan skriva.

I figur 12 visar jag med ett cirkeldiagram orsaken till varför informanterna använder sig av en sekundär bank. Detta diagram bekräftade mina misstankar i figur 10 och 11 om att resultatet skulle bero på S-bonuskortet. Hela 32% svarade att de automatiskt är medlem i S-banken då man har S-bonuskort. Resten av informanterna som hade svarat Andelsbanken, Nordea eller Aktia i figur 10 hade mestadels (34%) svarat att de tycker att vissa tjänster är bättre i den ena banken och vice versa. Detta har förändrats från förr i tiden då det inte fanns några bonuskort, eller kort överhuvudtaget för den delen, på denna tidpunkt. Det som dock inte har förändrats är att man öppnar konton i andra banker pga att vissa tjänster är bättre, t.ex. som i slutet av 1900-talet då man gärna öppnade konton i andra banker för att få bättre räntor på t.ex. placeringar och lån.

7.3 Analys av allmänna användningsbehov av bank

I figur 13 visade jag med ett cirkeldiagram hur ofta informanterna besöker bankkontoret. De flesta besöker bankkontoret 2-3 gånger i året (44%), och strax därefter kom 1 gång i året eller mer sällan (38%). Detta var förväntat eftersom de flesta ungdomar använder sig av nätbanken. Detta har dock förändrats massvis från förr i tiden, då man gick till banken varje gång man behövde pengar. På 1800-talet var bankerna på många ställen endast öppna en dag i veckan, och på landsbygderna kunde det vara ännu mer sällan t.ex. vid löneutdelning. Senare på 1800-talet och 1900-talet ändrades dock öppethållningstiderna för bankerna, och då gick en del varje dag, vissa gick en gång i veckan och de flesta gick för att lyfta sin lön en gång i månaden. Procenten som besöker bankkontoret 12 eller flera gånger i året i dagens läge, är endast 5, medan den förr i tiden fr.o.m. slutet av 1800-talet ganska så säkert skulle ha varit nästan 100.

I figur 14 visade jag med ett cirkeldiagram vilken tid på dagen informanterna besöker bankkontoret. Största delen av informanterna (36%) besöker banken på eftermiddagen, och 31% besöker banken mitt på dagen. Detta har förändrats då bankernas öppethållningstider på 1800-talet kunde vara endast någon timme om dagen, och länge hade många lokala banker "kassatimmen" på lördagskvällar. Man hade alltså inte samma valmöjlighet att gå till banken när det passade, utan man gick då det var öppet vilket ofta var om kvällarna då man i huvudsak var ledig från jobbet. På 1900-talet ändrades detta och i synnerhet fr.o.m. slutet av 1900-talet förändrades vårt samhälle snabbt till ett servicesamhälle, vilket betydde att man satsade allt mera på service, vilket i sin tur betydde att allting inklusive bankerna skulle ha längre öppethållningstider. Det är i detta samhälle vi än idag lever i.

I figur 15 visade jag med ett cirkeldiagram vilket betalningssätt som informanterna använde sig mest av. Otippat visade det sig vara flest informanter som använder sig av Debit- eller Electronkort (89%). Detta var dock en konstig tvist i min enkät, då hela 33% använde sig av kassatjänster i sin huvudsakliga bank, men det kan som tidigare nämnt bero på andra faktorer. Detta är jämfört med förr i tiden förstås helt annorlunda. På 1800-talet och största delen av 1900-talet använde man sig endast av kontanter. Procenten då skulle alltså ha varit 100, medan den idag endast var 9, samt att vissa av informanterna nämnde sig ta ut dessa kontanter som de använder med sitt betalkort i en automat. Det är alltså inte någon stor sannolikhet att det finns någon som idag endast skulle använda sig av kontanter, förutom eventuellt vissa äldre personer.

7.4 Kritisk granskning

När undersökningar som denna utförs är det viktigt att mäta reliabiliteten, dvs. tillförlitligheten av arbetet. Reliabilitet handlar om frågor som berör måttens och mätningarnas pålitlighet och följdriktighet. Reliabilitet kan mätas på flera olika sätt, till exempel genom att göra samma undersökning på nytt eller att jämföra undersökningen med en tidigare forskning. Validitet däremot handlar om ifall man har valt rätt forskningsmetod, och om den verkligen undersöker det vi vill ta reda på. Validitet, dvs. vad vi mäter, och reliabilitet, dvs. hur vi mäter, hänger ihop.

Detta examensarbete ger svar på de forskningsfrågor som jag ställde, vilket gör att validiteten i undersökningen är bra. Reliabiliteten i denna undersökning var mycket bra, eftersom jag fick mycket större svarsmängd än förväntat. Tidigare examensarbeten som hade haft enkäter hade haft kring 200-300 svar, och jag fick hela 485. Alla informanter svarade även på likadana frågor dvs. standardiserade frågeenkäter. Detta ökar på reliabiliteten, eftersom möjligheten att frågorna missförstås är samma för alla. Ifall jag skulle ha fått ett jämförelsetal var även personer över 30 år välkomna att svara på enkäten, men eftersom deltagarna som var över 30 år inte utgjorde en större procent än 11, så var det inte tillräckligt många för ett jämförelsetal.

8 Sammanfattande diskussion

Syftet med denna studie var att få reda på hur bankväsendet i Finland har sett ut, ser ut, samt hur användningen av banktjänster ser ut i dagens läge. Frågeställningarna var: Hur ser bankväsendets historia ut på 1800- och 1900-talet i Finland? Hur ser bankväsendet ut under 2000-talet och vilka banker är verksamma idag i Finland? Hur ser användningen av banktjänster ut för unga finländare idag, och hur har användningen av banktjänster hos finländare förändrats genom åren?

Den första frågeställningen fick jag reda på genom forskning av litteratur och är presenterad i kapitel 2 och 3. Den andra frågeställningen fick jag svar på genom forskning av litteratur samt de olika bankernas webbplatser. Den är presenterad i kapitel 4. Den tredje frågeställningen fick jag reda på genom min enkät, och den redovisades i föregående kapitel 6. I detta kapitel kommer jag att sammanfatta dessa frågeställningar.

I dagens läge finns det ungefär lite på 5 miljoner invånare i Finland, på 1800-talet fanns det endast 1,2 miljoner invånare i hela Finland. Det fanns heller inga möjligheter för banker att vid denna tidpunkt kunna expandera eftersom Norden ännu vid detta skede var ett så kallat jordbrukssamhälle, och det var väldigt fattigt i hela Europa vid detta skede. Det uppstod dock några banker i Finland under denna tidpunkt. Finlands bank grundades 1811 och fick samma århundrade monopol på sedelutgivning i landet. 1822 grundades Sparbanken vilken var den första banken som fanns till för alla slags människor oberoende ekonomisk ställning i samhället. Föreningsbanken grundades 1861 och skulle snabbt bli en pionjär inom den kommersiella banksektorn i landet, den skulle även fungera som kreditgivare och affärsbank. Idén om att postkontor skulle fungera som banker kom även till Finland under 1800-talet och Postsparbanken fick sedan fotfäste i landet år 1887. Sist men inte minst kom även Andelskassorna till Finland i mitten av 1800-talet och skulle svara som jordbrukarnas bank, eftersom de ofta befann sig på landsbygden.

Mycket hände i början av 1900-talet. Det rådde krig och förödelse, men inte allt var negativt – Finland blev självständigt 1917. Ekonomiskt sett var resten av 1900-talet ekonomiskt gynnsamt, med ett undantag vid kriget. Nya bankföretag grundades, men också de äldre företagen gick raskt

framåt, landets BNP steg snabbt och redan före andra världskriget hörde Finland till ett av de tio rikaste länderna. Tillväxten i Finland rusade fram från 50-talet till mitten på 70-talet, 80-talet var en blomstringperiod följt av en högkonjunktur för att sedan krascha på 90-talet då vi upplevde en depression. Vad beträffar bankerna så växte många banker under detta århundrade och utvecklades. Banker köptes även upp av andra banker, vissa ingick fusioner och ett flertal stängdes helt och hållet. Finlands bank fortsatte sin verksamhet som centralbank och hade ett fortsatt monopol på sedelutgivning, vid slutet av 1900-talet blev vi medlem i EU och därmed blev Finlands bank under det så kallade Eurosystemet. Sparbankernas centralbank (SCAB) grundades i början av 1900-talet, och växte kraftigt under hela 1900-talet tills de sedan kraschade i slutet av 1900-talet. Det var även vid denna tidpunkt som i stort sett alla sparbanker kollapsade och Aktia uppstod av gamla sparbanker. Föreningsbanken böt namn till Nordiska föreningsbanken och finansierade många nya bostadsbyggen efter kriget. De gick även samman med många andra affärsbanker i Finland, och skapade tillsammans den nya affärsbanken Merita.

Postsparbanken introducerade postgirot för att t.ex. överföra betalningar för bl.a. hästar, vapen, mat och fordon under kriget. Det var även först på 40-talet som banken blev accepterad i samhället som en äkta bank, de började ge lån till utbyggningarna av t.ex. elnät till staten och det var här deras tillväxt tog fart. Banken böt namn flera gånger under 1900-talet, från Postsparbanken till Postbanken till Leonia Bank till Sampo bank. Åland fick även en helt egen bank under detta århundrade, Ålandsbanken, som skulle ha en stor inverkan på Ålands näringsliv. Banken finansierade och gav lån åt många lokala byggen m.m. t.ex. chipsfabriken. Deras tillväxt var snabb och innan 1900-talet var slut så hade banken brett ut sig med ett flertal kontor på fastlandet. Handelsbanken kom till Finland 1985, banken växte snabbt och har idag över 40 kontor och över 700 anställda runt om i landet. Andelskassorna uppstod snabbt omkring på landsbygden i början av 1900-talet. De andra bankerna som redan hade kommit på 1800-talet var alla placerade i städer, och tillgodosedde inte direkt landsbygdens kreditbehov. Detta var andelskassornas chans. De fortsatte att växa, och i slutet av 1900-talet böt de namn till Andelsbanken och bestämde att centralbanken skulle bli ett andelslag. De skulle även bli en av de första i Europa med nättjänster.

I början av 2000-talet klättrade vi upp från depressionen som skedde i slutet av 1900-talet, men det skulle inte räcka många år tills vi var tillbaka nere i en mycket värre depression som dessutom påverkade resten av världen. Bostadspriserna i USA sjönk för första gången på väldigt länge år 2006, och många låntagare kunde inte amortera sina lån.. Bankerna som hade beviljat dessa bolån hamnade snabbt i trubbel. Våren 2007 gick många banker i konkurs och därmed gick även investeringsbankernas derivathandel i stöpet, vid år 2009 kändes detta även i Europa och många länder blev kraftigt skuldsatta. Det gjorde inte heller saken mycket bättre att vi hade levt över våra tillgångar i Europa under så gott som hela 2000-talet. Bankens tjänster har även förändrats, syftet har förändrats och den stora skillnaden mellan affärsbankerna och sparbankerna har suddats ut. Idag är det inte lika stor skillnad på de olika bankerna, och de välkomnar alla slags människor och har väldigt liknande tjänster. Dock så är de olika bankerna specialiserade på olika saker idag. Idag finns många av bankerna kvar från 1800-talet, endast ett fåtal har kommit till på senare dagar. Finlands bank fungerar än idag som landets centralbank, har monopol på sedelutgivning samt att de upprätthåller prisstabilitet tillsammans med Eurosystemet. Sparbanken satsar på lokal personlig service i dagens läge, samt sparande och placering av medel. De har alltså bibehållit Johan Julins sparbanksideologi ganska bra från 1800-talet, och fortsätter nu att blicka framåt.

Nordea är idag Norra Europas största finanskoncern. Deras kunder omfattar idag mest företag och finansinstitut, men även privat- och private banking-kunder. För Postbankens del tog ett över 100 års samarbete mellan banktjänster och posten tog slut år 2000, då banken blev Sampo bank. Sedan gjorde koncernen en stor affär år 2006, då Sampo-koncernen sålde aktier värda över 4 miljarder euro till Danske Bank. Än idag är bankens namn Danske bank, och de har kontor i många länder runt om i världen. Aktia satsar idag på privatkunder samt på kapitalförvaltning och försäkringar, och finns mestadels kring huvudstadsregionen samt kusten. Ålandsbanken satsar idag på privatkunder, samt på private banking, vilket de var först i Finland med. De har även ett flertal kontor i Sverige idag, och blickar framåt genom t.ex. ett projekt att hjälpa Östersjön. OP-gruppen blev under 2000-talet huvudägare i Pohjola-gruppen Abp, och denna affär var den största i Op-gruppens historia. Gruppen heter efter denna affär OP-Pohjola, och idag är detta märke ett av de kändaste i landet, och Andelsbanken är även den största banken i Finland idag.

Användningsbehovet av banken har i viss mån förändrats, vilket förstås inte är helt och hållet otippat med tanke på elektroniseringen under 1900 och 2000-talet. Andelsbanken var bland mina informanter den populäraste banken, och man använde sig mestadels av dagliga tjänster och korttjänster i sin huvudsakliga bank. Man använde sig av sin huvudsakliga bank eftersom ens föräldrar hade samma, och endast en tredjedel använde sig av ett flertal banker. Använde man sig dock av en sekundär bank, så använde sig de flesta av S-banken då de hade ett S-bonuskort. De som inte hade detta förmånskort använde sig mest av sparkonton i sin sekundära bank eftersom de hade bättre räntor. Det var populärast att besöka bankkontoret 2-3 gånger i året, och mestadels händer detta under eftermiddagen. En väldigt stor del använder sig av något sorts Debit- eller Electron-kort då de handlar, men en större del använde sig av kontanter än vad jag hade trott.

Då jag började med mitt arbete visste jag inte vad det skulle bli av det. Det var väldigt svårt att hitta källor, vissa bankers böcker fick man inte låna utan man måste läsa dem endast på biblioteket och ibland har det varit mycket svårt att hitta information på nätet. Det slog mig att det inte fick mycket källor eftersom arbeten som detta inte görs så ofta, och det gjorde mig ännu mer engagerad i mitt arbete. Jag visste att jag gjorde någonting som inte många har gjort tidigare, och att arbetet kan vara till nytta då man t.ex. allmänt behöver information om bankväsendets historia i Finland eller om användningsbehovens förändringar genom åren. Fastän det var väldigt svårt att hitta källor, och att komma på hur jag skulle strukturera arbetet så har jag enligt mig själv lyckats. Jag har fått svar på de frågeställningar jag har ställt, och mitt syfte med arbete kom fram i min studie. Jag är även mycket tillfredsställd med deltagarantalet i min enkät, som var mycket större än jag kunde tro att det skulle bli. Jag är mycket nöjd med mitt resultat och mina slutsatser svarar för att jag verkligen har fått svar på mina frågor. Jag har lärt mig mycket saker överlag om Finlands näringsliv, ekonomiska historia, bankerna och användningsbehovet av banker. Jag har även lärt mig nyttig information om att forska och analysera. Jag kommer att fortsätta jobba på en lokal bank, och i framtiden ska jag bli ekonom, så denna info har gett mig mycket värdefull kunskap i mina kommande yrken. Jag hoppas att mitt engagemang och min iver för arbetet verkligen kommer fram i arbetet, eftersom det inte endast har varit tidskrävande och jobbigt att göra arbetet – utan mycket lärorikt och väldigt intressant.

Källförteckning

Brinkmann, S., Kvale S. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur Ab

Carlsson, B. 1991. *Kvalitativa forskningsmetoder*. Falköping: Gummessons Tryckeri AB

Danske bank. 2015. *Historia*. <http://www.danskebank.fi/sv-fi/OmBanken/Ombanken/Historia/Pages/Historia.aspx> (Hämtad 22.11.2015)

Danske bank. 2016. *Om banken*. <http://www.danskebank.fi/sv-fi/OmBanken/Ombanken/Organisation/Pages/Organisation.aspx> (Hämtad 27.01.2016)

Ejlertsson, G. 2005. *Enkäten i praktiken en handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Europainformationen vid Finlands utrikesministerium. 2012. *Den ekonomiska krisen i Europa – bakgrund och förlopp*. <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=242612&contentlan=3&culture=sv-FI#VpTq6DZumP8> (Publicerad 23.2.2012, Hämtad 12.01.2016)

Fellman, S., Lindholm C. 1996. *Tillväxt, omvandling och kris*. Helsingfors: Söderströms Ab

Finlands bank. 2016. *Finlands bank*. http://www.suomenpankki.fi/sv/suomen_pankki/Pages/default.aspx (Hämtad 20.01.2016)

Finlands bank. 2015. *Historik*. http://www.suomenpankki.fi/sv/suomen_pankki/tehtavat/pages/historia.aspx (Hämtad 29.12.2015)

Finlands bank, Eurosystemet. 2011. *Finanssikriisin vaikutuksista Suomen talouteen*. <http://www.suomenpankki.fi/pdf/167911.pdf> (Publicerad 18.01.2011, Hämtad 20.01.2016)

Handelsbanken. 2015. *Från gamla stan ut i världen*. https://www.handelsbanken.fi/shb/inet/!Startfi.nsf/Frameset?OpenView&id=Shbse&navid=Y_Om_Handelsbanken&sa=/shb/inet/icentfi.nsf/LookUpFirstPage/Y_Om_Handelsbanken?opendocument&iddef=Ombanken (Hämtad 31.12.2015)

Hypoteksföreningen i Finland. 2015. *Hypon historia*. <http://www.hypo.fi/tietoa-hyposta/historia/> (Hämtad 22.11.2015)

Kevin, T. 2009. *Egen väg; Ekenäs sparbank under 150 år och en bankkris*. Ekenäs: Ekenäs tryckeri

Kuisma, M. & Keskisarja, T. 2012. *Erehtymättömät*. Helsingfors: WSOY Oy

Lantz, A. 2013. *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur Ab

- Nordea. 2015. *Bankmuseet*. <https://www.nordea.fi/sv/om-nordea/om-nordea/bankmuseet.html#tab=Manga-skeden> (Hämtad 22.11.2015)
- Nordea. 2016. *Vilka vi är*. <http://www.nordea.com/sv/om-nordea/vilka-vi-ar/var-organisation/index.html> (Hämtad 26.01.2016)
- Nyberg, R. 2000. *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar*. Lund: Studentlitteratur Ab
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Polit, D. Beck, C 2008. *Nursing research*. Crawfordsville: R.R. Donnelley
- Selovuori, J. 1999. *Makt och byråkrati i Finland 1809-1998*. Helsingfors: Edita Oy Ab
- Sparbanken. 2015. *Historia*. <http://www.saastopankki.fi/saastopankkiryhma/historia> (Hämtad 22.11.2015)
- Sparbanken. 2016. *5 skäl att byta till Sparbanken*. <http://www.saastopankki.fi/vaihda-pankkia> (Hämtad 26.01.2016)
- Tudeer, E., 1989. *Ålandsbanken 1919-1989*. Mariehamn: Ålands Tidnings-Tryckeri Ab
- Tuomainen, E. 1987. *Postipankki; The first 100 years*. Helsingfors: Libris Oy
- Uppslagsverket Finland. 2015. *Finlands banks historia*. <http://uppslag.kaapeli.fi/bin/view/Uppslagsverket/WebSearch?topic=Finlands+Bank&scope=topic> (Hämtad 22.11.2015)
- Ålandsbanken. 2016. *Om oss*. <https://www.alandsbanken.fi/sv/om-oss/> (Hämtad 27.01.2016)

Bilagor

Bilaga 1

Hej!

Jag studerar Informationsbehandling tredje och sista året på Yrkeshögskolan Novia Raseborg. Jag skriver mitt slutarbete om bankväsendets historia i Finland samt vad ungdomarna i landet egentligen känner till om bankernas tjänster, verksamhet och marknadsföring. Denna undersökning gäller endast det sistnämnda. Undersökningen riktar sig främst till personer mellan 18 och 35 år. Jag hoppas att Ni tar er tiden att svara på mina frågor, det tar högst någon minut och det hjälper mig massor!

Alla svar behandlas konfidentiellt, och alla svarar på samma frågor.

Tack på förhand!

Fredrika Gustafsson, IB13.

Banken och den finländska människan – Då och nu

En undersökning om hur bankernas användningsbehov och verksamhet har förändrats genom åren

Personliga frågor:

1. Ålder:

- 18-21 år
- 22-25 år
- 26-29 år
- 30+

2. Kön:

- Man
- Kvinna

3. Sysselsättning:

- Studerande
- Heltidsarbetande
- Halvtidsarbetande (eller annan tillfällig sysselsättning)
- Arbetslös

4. Utbildning:

- Grundskola
- Gymnasium/Yrkesskola
- Universitet/Yrkehögskola

5. Boendeort:

Handlingsfrågor:

6. Vilken bank använder du dig av huvudsakligen?

- Andelsbanken
- Nordea
- Sparbanken
- Handelsbanken
- Aktia
- Danske bank
- Ålandsbanken
- S-banken
- Någon annan? Vilken? _____

7. Vilka tjänster använder du dig av i din huvudsakliga bank?

- Dagliga tjänster/brukskonto (uttagning av pengar, insättning av pengar, betalningar m.m.)
- Korttjänster (Visa electron, Visa debet –credit osv.)
- Lånetjänster
- Placeringstjänster
- Sparkonton
- BSP-konto
- Kredittjänster
- Något annat? Vad? _____

8. Hur/varför började du använda dig av din huvudsakliga bank?

- Mina föräldrar har samma
- Min sambo/partner använder samma
- Bankens marknadsföring och tjänster tilltalar mig
- Banken ligger på ett bra avstånd från mig
- Banken betjänar mig på mitt modersmål
- Något annat? Vad? _____
- Vet inte

9. Använder du dig av flera banker?

- Ja
- Nej

10. Om du svarade ”Ja” på fråga 9, vilka banker använder du dig av ytterligare? Om du svarade ”Nej”, kan du hoppa över denna fråga.

- Andelsbanken
- Nordea
- Sparbanken
- Handelsbanken
- Aktia
- Danske bank
- Ålandsbanken
- S-banken
- Någon annan, vilken? _____

11. Om du svarade ”Ja” på fråga 9; Vilka tjänster använder du dig av i dina sekundära banker? Om du svarade ”Nej”, kan du hoppa över denna fråga.

- Dagliga tjänster/brukskonto (uttagning av pengar, insättning av pengar, betalningar m.m.)
- Korttjänster (Visa electron, Visa debet –credit osv.)
- Lånetjänster
- Placeringstjänster
- Sparkonton
- BSP-konto
- Kredittjänster
- Något annat, vad? _____

12. Om du svarade ”Ja” på fråga 9; Varför använder du dig av olika banker? Om du svarade ”Nej”, kan du hoppa över denna fråga.

- Har inte orkat byta helt och hållet ännu
- Tycker att vissa tjänster är bättre i den ena banken och vice versa
- Min sambo/partner har en annan huvudsaklig bank än jag
- Jag vill inte ha alla mina pengar på samma ställe
- Banken betjänar mig bättre på mitt egna modersmål
- Något annat, vad? _____

13. Hur ofta besöker du bankkontoret?

- 12 eller flera gånger i året
- 6 gånger i året
- 2-3 gånger i året
- 1 gång i året eller mer sällan

14. Vilken tid på dagen besöker du oftast banken?

- På förmiddagen
- Mitt på dagen
- På eftermiddagen

Strax innan banken stänger

15. Vilket betalningssätt använder du dig mest av?

Debit-kort (och Electron)

Credit-kort

Kontanter

Tack för ditt deltagande!

Mvh,

Fredrika Gustafsson, Informationsbehandling -13